

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Mannens öde är kvinnans öde och bådass öde är samhällets öde. Kvinnans strävan efter frigörelse är att betrakta som ett led i den allmänna kampen för att skapa bättre samhällsförhållanden. Striden står inte **mot** utan vid sidan om honom.

morgonbris

**November
pris 25 öre**

Arkitekt
Sven Markelius

Morgonbris' tidningskontor

i Landsorganisationens hus vid Norra Bantorget, har låtit vänta på sig. Enligt en första utfästelse skulle det ha varit färdigt redan för flera månader sedan. Det har emellertid tagit längre tid med dess tillblivelse än vad som beräknades från början, därför att det sedermera öppnade sig nya möjligheter till att göra det mer ändamålsenligt än den första planen, detta tack vare en oskattbar medverkan av arkitekt Markelius. Denne har — vid sidan om att han slutfört det vackra konserthuset i Hälsingborg, som redan är uppfyllt av stolthet över detta sitt nya smycke — av de gammalmodiga butikslokalerna lyckas forma fram en interiör, som är ny och överraskande både i färger och linjer, den rent av imponerar trots att rumsproportionerna i själva verket äro ganska blygsamma. Tidningskontoret lovar att bli synnerligen dekorativt med sina tidningshyllor och det ovanliga, cirkelrunda skyltfönstret. Genom det höga glasdörrpartiet ses det inbjudande lärummet. Vid sidan om får Morgonbris redaktion och expedition samt förbundsexpeditionen ej mindre stilvackra lokaler. Än återstår en del inredningsdetaljer, men i Morgonbris nästa nummer torde vi med säkerhet kunna presentera det nya kontoret i fullt färdigt skick, alltså lagom till förberedelserna för det nya årets verksamhet, där de nya resurserna säkerligen, torde komma att bli av oerhörd stor betydelse. De, som inte minst ha anledning att hälsa nyheten med glädje, är kommissionärerna, vilka kunna vänta ökat stöd i sitt arbete genom den större reklam Morgonbris blir i tillfälle att utveckla i och med det nya företaget. De kunna bereda sig på en första överraskning redan till jul i gengäld för den ständiga uppmuntran, som ägnas såväl redaktionen som expeditionen.

Nu senast läses i Ny Tid ett mötesreferat från Göteborgs socialdemokratiska kvinnoklubb, där det diskuterats hur propagandan för Morgonbris bäst skulle ordnas: Den värme och livlighet varmed debatten fördes, vittnade om den stolthet kvinnorna känna över sin tidning, en stolthet som förpliktigar till att söka giva största möjliga spridning åt förbundsorganet Morgonbris, som bokstavligen och bildligt är den levande anden i rörelsen, som tillser att densamma icke kommer in i dödvattnet. Sakta men säkert tränger Morgonbris in i arbetarhemman, väckande kvinnorna upp ur sin drömvärld, manande dem se livet sådant det är. Morgonbris är ett kulturblad med ett bildmaterial som speglar livet sådant det är, blottande avigsidorna och nämnande tingen vid dess rätta namn. Kvinnorna skulle bättre gagna sig själva och sin klass om tid och pengar offrades på läsning av så hög valör som innehållet i Morgonbris är. Mötet bestöt att omedelbart öka upplagan med hälften av vad klubben nu säljer.

Den 12 nov. Inviges det av arkitekt Markelius ritade konserthuset i Hälsingborg.

N:r 11 + Årgång 28

morgonbris

utkommer den 1:sta i varje månad.

TIDNING FÖR

Sveriges

socialdemokratiska kvinnoförbund.

REDAKTÖR och ANSVARIG

UTGIVARE: Kaj Andersson.

REDAKTION och EXPEDITION:
Västmannagat. 2 n. b., STOCKHOLM
Tel. 188 86. + POSTGIRO N:r 50196.

PRENUMERATIONSPRIS: Helt år kr.
3:—; lösnummer 25 öre. Prenumeration kan även ske på posten.

ANNONSPRIS:

Före och i text 50 öre per mm.
Efter text 40 " " "

Sista sidan:

1/1 sida kr. 450:—.

1/2 sida kr. 225:—.

Innersida kr. 390:—.

PROFESSOR
JOHAN
ALMKVIST

Utmärkt, nytt sårmedel — fullkomligt enastående i sitt slag . . .

En sårpasta, sammansatt enligt modernt vetenskapliga principer. — Enkel att använda — effektiv och pålitlig. — Starkt bakteriedödande men likväl fullständigt ogiftig. — Billig att köpa och dryg i användningen.

Visserligen är det sedan länge bekant, att varbildning och bakteriehalt i ett sår hindra eller åtminstone förlängsamma dess läkning, men det är dock ej mer än 15 år sedan den kände kirurgen och nobelpristagaren Carrel närmare utredde den inverkan bakterier utöva på såren. Detta gjorde han under världskriget vid ett frontsjukhus. Det lyckades Carrel och hans medhjälpare att finna ett ogiftigt desinfektionsmedel och en riktig teknik för dettas begagnande, varigenom det blev möjligt att utan giftverkan på såren hastigt döda bakterierna i av dem redan angripna sår.

Genom noggranna undersökningar kunde sålunda visas, att ökad bakteriehalt i ett sår alltid åstadkom förlängsammade eller upphörande av sårsläkningen. Det nya desinfektionsmedlet (chloramin), som Carrel och hans medhjälpare funno, blev av utomordentlig betydelse. Det har säkert räddat både armar och ben samt även människoliv.

Detta utomordentliga medel ingår såsom verksam beståndsdel i SYSTER ELLAS SÅRPASTA i form av Sterisol, som är en ren chloraminprodukt.

Syster Ellas Sårpasta med Sterisol är fullständigt fri från fett och fettartade ämnen. Härigenom kommer sterisolets kraftiga bakteriedödande verkan fullt till sin rätt. Pastan är icke retande, enär sterisol är helt ogiftigt, har en plastisk konsistens och fäster utmärkt väl vid underlaget samt besitter en viss grad av uppsugande förmåga. Till följd härav kommer den i intim kontakt med sårytan, och kan på denna utöva sin antiseptiska verkan så kraftigt som möjligt.

Framställningen av Syster Ellas Sårpasta med sterisol sker efter anvisning av Professorn vid Karolinska Institutet i Stockholm, Med. doktor Johan Almqvist, under vars fortlöpande kontroll hela tillverkningen står.

För alla dem, som i arbete utom- eller inomhus syssla med skarpa eller vassa ting, för scouter och campare, för militärer, fiskare, skogsarbetare etc. är denna pasta helt enkelt outhärlig. Den verkar i realiteten såsom ett förband och bör icke saknas av någon. Den skiljer sig helt från alla andra sårmedel, är billig i inköp, och är i sin effektivitet oerhört kraftig. Syster Ellas Sårpasta med Sterisol är undersökt av Professor G. Hülphers, som lämnat följande intyg:

Syster Ellas Sårpasta framställd enligt anvisning av Professor Johan Almqvist, har vid desinfektionsförsök visat sig mycket kraftigt bakteriedödande. Den synnerligen motståndskraftiga verbakterien staphylococcus pyogenes aureus dödades av pastan inom en minut.

Experimentalfältet den 14 april 1932.

*G. Hülphers
Professor i bakteriologi.*

SYSTER ELLAS SÅRPASTA

Fås på alla apotek, hos färg- & kemikaliehandlare samt i sjukvårdsaffärer. Ensamtillv.: Fabriks A-B. Ellas, Stockholm 4

Damerna

ha god smak. De gå gärna på S. A. R. A :s Restauranter.

Läs om din flicka och andras!

Valrörelsens arbete är över. En arbetssam oktoberflyttning är också över. Och ett bröllop för en kär anförvant. Jag är på hemväg över Stockholm. Ledig. Fri, så när som på att jag lovat ut en hel del arbete — till om en tid!

Men denna eftermiddag är min, min. Jag får göra vad jag vill. Jag vill läsa en broschyr, som jag har sett annonserad bredvid Maria Svenssons Samhälle i Morgonbris. Den har lockat mig länge. Dels för bilden av det vackra flickansikte, som följer med annonsen — sådan är man! — Dels för att min österrikiska vän Marianne Pollak har skrivit den. Marianne Pollak, hustrun och arbetskamraten till Pollak, chefredaktören för Wiens Arbeiter-Zeitung.

I valrörelsen hade jag inte tid men nu. Nu skall jag läsa.

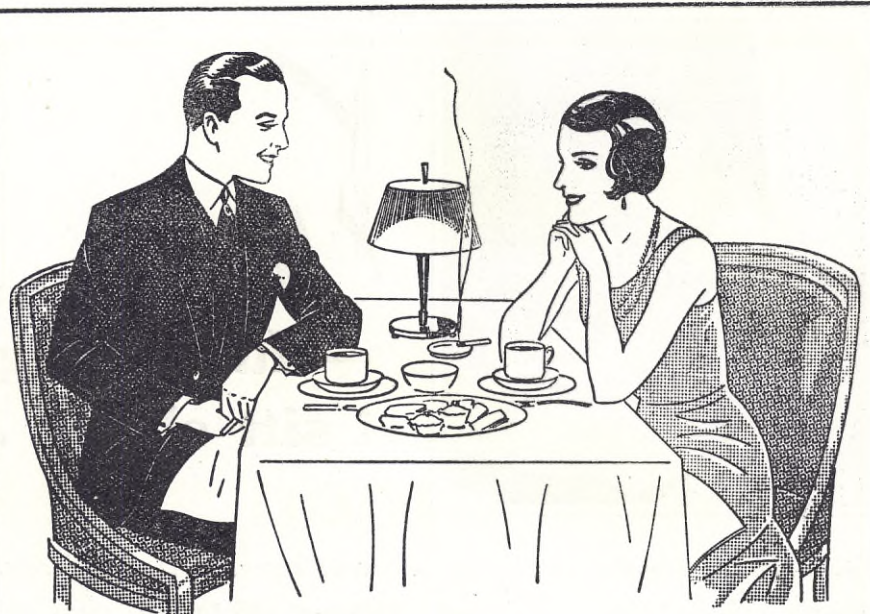
Jag börjar läsningen av denna en ung flickas dagbok. Jag börjar, jag kommer i spänning, i entusiasm och kan ej släppa den lilla boken. Jag "durkar" igenom den, som vi sade i Upsala, när vi sträckläste av intresse och glömde, att vi måste kunna och tentera på meningar, sidor, kapitel.

Marianne Pollaks bok Irrfärder är förtäfflig, kamrater. Ni måste läsa den! Den berättar om oss alla och om ingen. Den lär ut hur en ung flicka känner och tänker, drömmer och strävar och lever sig in i livet. Den lär ut åt flickorna, att de icke äro ensamma. Den lär dem också att söka de äldre, det äkta och det de behöva hos de äldre.

Läs den, kamrat, och diskutera den med de dina på klubben. Sprid den. Fann du intresse i Maria Svenssons samhälle, så ska du finna denna ännu mer intressant. Den är djupare, konstnärligare. Den går in på ett naturligt och för alla begripligt sätt på lyckans innersta problem, de som måste lösas i alla hem och alla samhällen. Läs den och låt oss tala om den, när vi träffas! Med hälsning från ett tåg ilande igenom ett höstlandskap — hemåt!

Sigrid GILLNER

Med detta nummer följer en bilaga.

Beundrande blickar betyga

att en herre alltid
verkar välklädd i

DRAGS
BLÅ CHEVIOT

DRAGS AKTIE BOLAG · NORRKÖPING

ARBETARKLASSENS kvinnor behöva denna nya tidskrift . . .

Hur intensivt har ej arbetarhustrun fått lida på grund av den häpnadsväckande okunnigheten i sexuella frågor! Det har ju ej funnits någon uppfostrande tidskrift förut. Och varifrån skulle hon då ha fått en riktig inblick i dessa vitala frågor? Nu har hon emellertid fått en tillförlitlig hjälpare — **Populär tidskrift för sexuell upplysning!** Det är en modernt upplagd publikation, som delger ofrånkomliga fakta från sexuallivet men gör det på ett folkligt och begripligt sätt.

Absolut *vederhäftighet* är emellertid dess rättesnöre, och därför har den skaffat sig synnerligen framstående rådgivare. I första numret medarbeta bl. a. dr Karl Evang,

dr Nils Nielsen, advokat Ruth Stjernstedt och föreläsaren i sexuell hygien fru Elise Ottesen-Jensen. Artikeln **Om fastställandet av havandeskap** torde också ha ett synnerligen stort värde för alla. Bliv prenumerant! Tillskriv Förlaget Folkhygien, Stockholm! Eller skaffa Er tidskriften i bokhandeln eller hos tidningsförsäljarna! Lösnummer 1 kr., prenumeration för fjärde kvartalet (2 nr) kr. 1.75.

Bliv kommissionär och hjälp att föra ut denna välbehövlige tidskrift t.folket!

POPULÄR TIDSKRIFT
**sexuell
upplysning**

kurs i engelska med språkskivor för 75 kronor

Vår kurs förenar två goda undervisningsmetoder, korrespondensmetoden och grammfonmetoden. Den omfattar 10 studiebreve, speciell grammatik, ordlista samt 15 dubbelsidiga språkskivor intalade av kända språkmän. Personlig granskning av svar på frågor i studiebreven ingår i densamma. Hela kursen kostar: för enskilda 75:—, för studiecirkel är priset beroende på antalet medlemmar. Är Ni intresserad? Fråga —

kooperativa
studieavdelningen
Saltsjöbaden

Sänd i öppet kuvert frankerat med 5-öres frimärke.

Jag (och ..... st. av mina kamrater) är intresserad av kursen i engelska med språkskivor.

Namn .....

Adress..... 27

S:t Görans Begravningsbyrå

Jenny Larsson

Fleminggatan 60

Tel. K. 4724.

*

Ombesörjer allt vid dödsfall

Eldbegängelser

Balsameringar

I dozan PÅ ALLA APOTEK

den livgivande järnmedicinen påskyndar den sjukas förbättring och verkar även på den friske

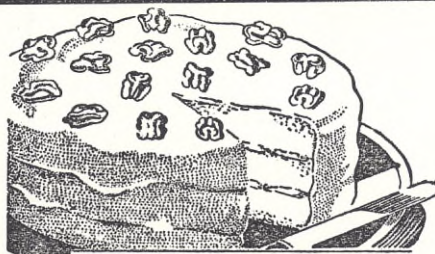
stärkande

Sveriges Riksdag] av Nils

Herlitz är titeln på den senaste volymen i serien Norstedts Lilla Bibliotek.

I arbetet har professor Herlitz icke minst med tanke på de förestående riksdagsmannavalen ur olika synpunkter belyst vad riksdagen är, hur den bildas, hur den verkar, vad den betyder i statslivet. Framställningen är fullt objektiv; där politiska frågor beröras, har förf. endast refererat olika ståndpunkter och noga undvikit allt, som kunde innebära ett anbefallande av den ena eller andra politiska riktningen. Arbetet, som ansluter sig till av professor Herlitz i radio hållna föreläsningar, kan betecknas som det första i sitt slag och bör kunna påräkna ett synnerligen livligt intresse från allmänheten överhuvudtaget men bör dessutom för studiecirkel och folkbibliotek vara ett verkligt fynd.

Bokens pris är häft. 3:—; inb. 3:75.

Kom ihåg

att jäsmedlet — fastän den billigaste ingrediensen — är den viktigaste, när Ni vill baka läckra, väljsta tårtor, kaffebröd, m. m. Äventyra därför ej ert bakaresultat genom att använda billigt, dåligt bakpulver, som ger både bismak och lukt åt brödet, utan tag Rumford, som Ni vet garanterar Eder ett förstklassigt resultat.

RUMFORD

hälsosamma **kalciumfosfat**-bakpulver

Svenska

strumpor i ylle och silke med ovanstående märke uppskattas av varje dam för sin elegans och stil. Begär även Ni **Westerholms-strumpan.**

AKTIEBOLAGET NORRKÖPINGS TRICOTFABRIK

NÄR NI BEHÖVER

VICHY- ELLER SODAVATTEN

RING DÅ

KOOP. MINERALVATTENFABRIKEN THOR

TELEFON SÖD. 156 11, SÖD. 336 11

HEMSÄNDES DIREKT EFTER ORDER

Leanogin

Smärt, ung och graciös

genom användandet av Leanogin-Dragees efter Dr. R. Weiss.

För första gången har ett

Hormon-preparat

på vetenskaplig grund skaffats, vilket verkamt bekämpar orsaken till fetma.

Leanogin-Dragees innehåller just de nödvändiga hormoner och safter för fettmans

försvinnande och körtlarnas förnyade funktion. Allt överflödigt fett avlägsnas utan skadliga biverkningar och återger kroppen dess ungdomliga lasthet.

Gör ett försök. Pris Kr. 6:25 pr glas om 50 tabletter. Kr. 2:50 pr glas om 25 tabletter. Fås å alla apotek.

Skriv general-representanten:

Hormo-Farma,

Postbox 1178, Stockholm 16.

Hormo-Farma, Postb. 1178, Sthlm 16.

Var god sänd omg. mot postförsk. .... st. glas med ..... tabletter.

Namn: .....

Adress: .....

Postadr.: .....

Kamerastudie av Florence Henri, Paris.

Montage och teckning av Vicke Lindstrand.

Kvinnlig kritik, kvinnliga initiativ

DET har oftast förefallit undertecknad som om de stora kvinnokonferenserna, de politiska, såväl som de internationella och de nationella, givit för litet åt världen av just det som kvinnlig kritik och kvinnligt initiativ kunde ge.

De kvinnliga konferenserna ha liksom varit alltför tamt manliga, d. v. s. de ha varit både till form och innehåll en slags kopia av de konferenser, som sedan årtionden fått sin utformning och sin reella prägel av den oerhört övervägande manliga intelligensen och manliga organisationsförmågan. Kvinnornas ärelystnad, sedan de väl börjat träna på den politiska banan, ha varit att kunna tillägna sig så hastigt och så noggrant som möjligt den manliga världens politiska innehåll och taktik. Detta även ifråga om kongressers avhållande — och betydelse.

Ju mer den väldiga makt som heter Organisation fått grepp om människorna och de olika klasserna, och då framför allt arbetareklassen, så har kongressers och konferensers betydelse blivit mera konfirmerande, d. v. s. bekräftande, än informerande d. v. s. undervisande.

Särskilt på senare tid, låt oss fixera de två sista åren, har det varit något nästan pinsamt att iakttaga huru med spänning avvaktade kongresser, t. ex. den internationella socialistiska arbetarinternationalens kongress i Wien sommaren 1931 blev av en nästan uteslutande bekräftande betydelse, en lojalitets- och solidaritetsförklaring för ett ledande program. Det är naturligt att så måste bli. Men ändå. Det finns något som heter det ena göra och det andra icke låta. När världen sjuder av ångest och oro över förhållandena sådana de äro, när demokrati och socialism stå maktlösa mot diktaturens och privatkapitalismens långfingrade krafter, då väntar man mer av socialistiska kongresser än bekräftelse på solidaritet och lojalitet. Då väntar man dels den vägledande kritiken, dels de förslag, som kunna skapa nya utvägar.

Kvinnorna, när de komma in i politiken, kunna sannolikt icke lyfta det politiska lasset ur århundradens hjulspår — för att tala efter en bild, som Anders Örne gav i julinumret. Men — kunna de icke männe trampa upp en stig på marker, där människan icke förstått att gå förut? Ut ifrån detta resonemang skulle undertecknad vilja ge följande korta sammanfattning av vad detta års hittills avhållna kvinnokonferenser i olika länder inom det socialistiska arbetarpartiet, givit av nytt. Hur kvinnokonferenserna blivit annorlunda skulle denna sammanfattning visa, en nästa artikel varför de blivit annorlunda.

När kvinnorna i det brittiska arbetarepartiet höllo sin tre-dagars rikskonferens i Brighthon sade Susan Lawrence, ordföranden i det engelska arbetarepartiet, Labour Party, att det gångna verksamhetsåret betecknade en vändpunkt, en gammal tid gick och en ny kom. Nu måste arbetarepartiet lära massorna den hårda läran, att det icke finns någon säkerhet för dem inom det kapitalistiska systemet. Socialismen måste införas. Jag menar, sade hon, ingenting obestämt och vagt med detta ord. Jag menar bestämda ting.

Jag menar, att kapitalismen skall besegras genom att bankväsendet förstatligas.

Jag menar, att jord och tomter skola komma i samhällets ägo.

Jag menar överförandet i samhällets ägo av de mest betydande industrierna, av vattenkraften, av transportväsendet, av kol, järn och stål."

Så föllo Susan Lawrence ord. För dem som följt med kvinnokonferensernas karaktär, så att säga, måste det verka som en fläkt, att det på en kvinnokonferens påminnes om bestämda, fixa socialistiska åtgärder. Icke bara sociala reparationsåtgärder.

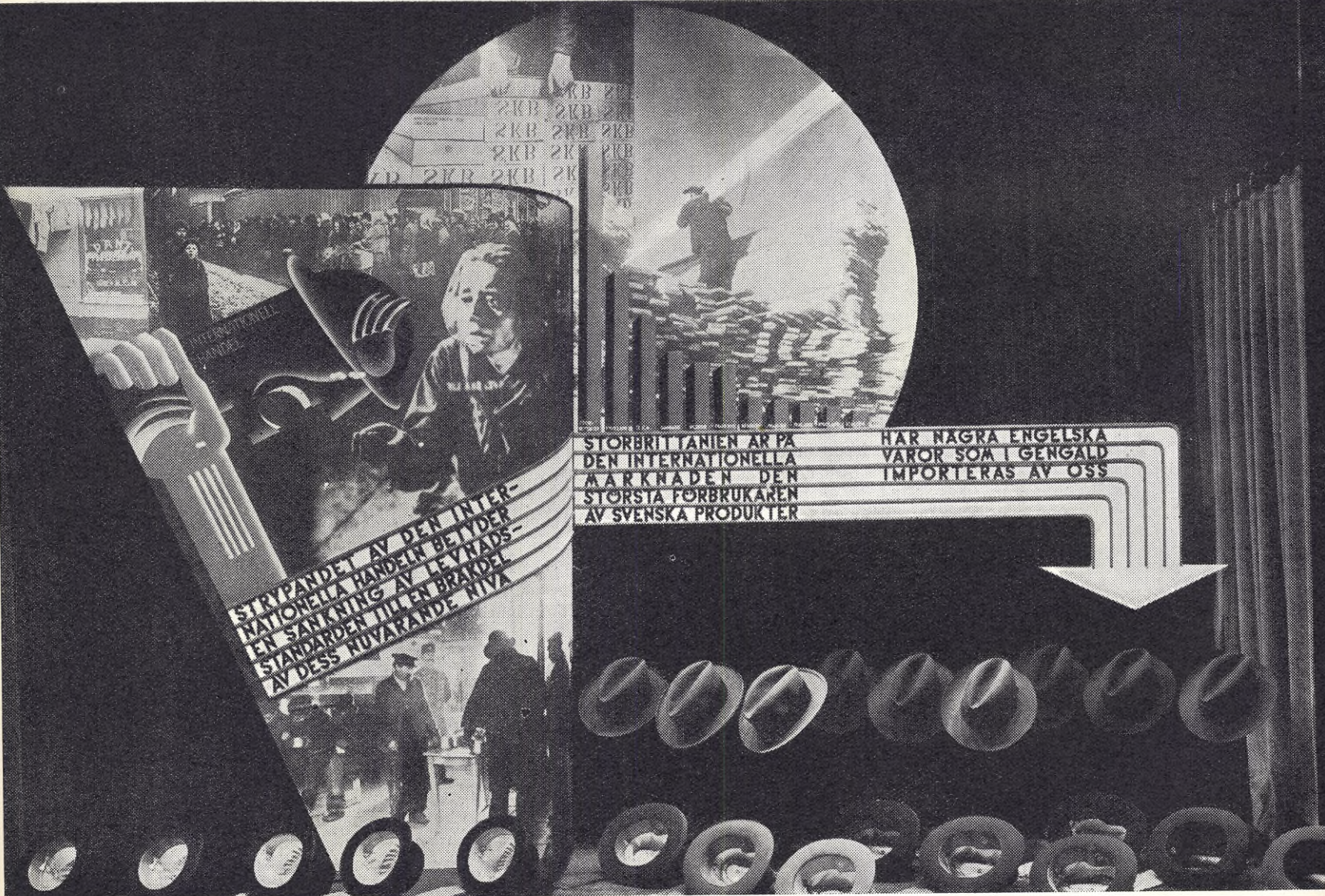
Denna anda av bestämda krav går igenom hela den brittiska konferensens dagordning: när man vänder sig mot in-

skränkningen av rätten att utbekomma arbetslöshetsförsäkring, mot det överdrivna sparatet i fråga om undervisningsbudgeten, när man behandlade ungdomsarbetslösheten o. s. v.

Angående sjukförsäkringen avläts en resolution till regeringen i vilken begärdes lika förfaringsätt mot alla försäkrade utom h ä n s y n t i l l k ö n .

Den numera ständiga frågan på alla kvinnokonferenser om gift kvinnas rätt till förvärvsarbete var även uppe på den brittiska konferensen. Fyra kvinnosektioner från Crewe hade begärt, att Arbetarepartiet icke skulle anställa gifta kvinnor i sin förvaltning. Till en början var hela kongressen i uppror på grund av resolutionen. Kamrat M a u n i n g bemötte emellertid resolutionsförslaget ifrån Crewe. Hon förklarade, att det är beklagligt, att en så reaktionär resolution kan komma upp. "Och så ologisk! Här ha vi i två dagar kritiserat regeringen för dess behandling av de gifta kvinnorna, och så begär man av oss, att vi skola behandla dem på det allra ovärdigaste. För arbetarerörelsen måste det bli en levande grundsats, att platser skola givas de bästa och mest kvalificerade utan hänsyn till kön eller civilstånd."

Creweresolutionen avslogs sedan med 237 röster mot 177. Samma öde som överallt bland tänkande socialistiska kvinnor tillkommit

Skyltfönstren för Militärekiperingen i Stockholm har på senare åren blivit en av huvudstadens mera stimulerande sevärdheter. Under engelska veckan förbluffade fönstren med att i ord och bild på ett utomordentligt effektivt sätt åskådliggöra konsekvenserna av den internationella handelsstryppande — alltså en påtaglig frihandelspropaganda, vilket föranlett ovanstående bilder ur fönsterraden.

den riktning, som av egoistiska motiv eller av dumhet söker spränga den socialistiska kvinnofronten genom angrepp på de gifta kvinnornas rätt till förvärvsarbete.

Vidare antogs en resolution angående de hos småhandlare anställda, som krävde att dessa skulle få en förhandlingskommission med lika många medlemmar från de anställdas sida som från arbetsgivarnas. Kommissionen skulle behandla löne- och avtalsfrågor.

På kongressen hölls två stora debatter om avrustning och om Indien. Kamrat Adamson betecknade sir John Simon, den liberale ministern, som en väderflöjel, som inte förstod någonting av utrikes angelägenheter. Det var också hög tid på att folkförbundet fyllde sin uppgift. På fem månader hade de ingenting gjort.

Adamson förordade en resolution, vari regeringen uppfordrades att verka för förbud mot luftvapen, tanks och tunga kanoner, slagskepp, undervattensbåtar och all slags beredskap för gas- och bakteriekrig.

En ung väverska från Lancashire lyckades så intressera kongressen för sina pacifistiska synpunkter, att denna resolution förklarades för tam och intetsägande. Det blev en av de längsta och ivrigaste debatter som någonsin förts, där hela den europeiska utrikespolitiken togs upp till behandling. Resolutionen i den föreslagna formen tillbakavisades också med 267 röster mot 222. I sin skärpta form, som antogs följande dag, framdrogos anklagelserna mot Japan, folkförbundets ineffektivitet, förbud mot rustningsindustrierna och uppfordrades arbetarkvinnorna att göra allt för att förhindra att Storbritannien indrogs i ett kapitalistiskt krig mot Sovjetryssland.

Vidare antogs på kongressen en resolution över Indien och krävdes frigivning av de politiska fångarna, samt en resolution om krigsskulder och skadestånd. Alla tillställdes telegrafiskt vederbörande minister.

En till sin innebörd mycket betydelsefull berättelse över "Kvinnorna under den reaktionära regeringen", avgavs av Ellen Wilkinson. Vi citera det viktigaste: "Vi ha som propagandister talat om socialismen, men i praktiken ha vi endast sysslat med den sociala välfärden inom det nuvarande systemet. Utan att industrin bringas in under samhällets ägo och

kontroll, kan emellertid icke lovas mera, än vad arbetare-regeringen under åren 1929 och 1931 har bjudit."

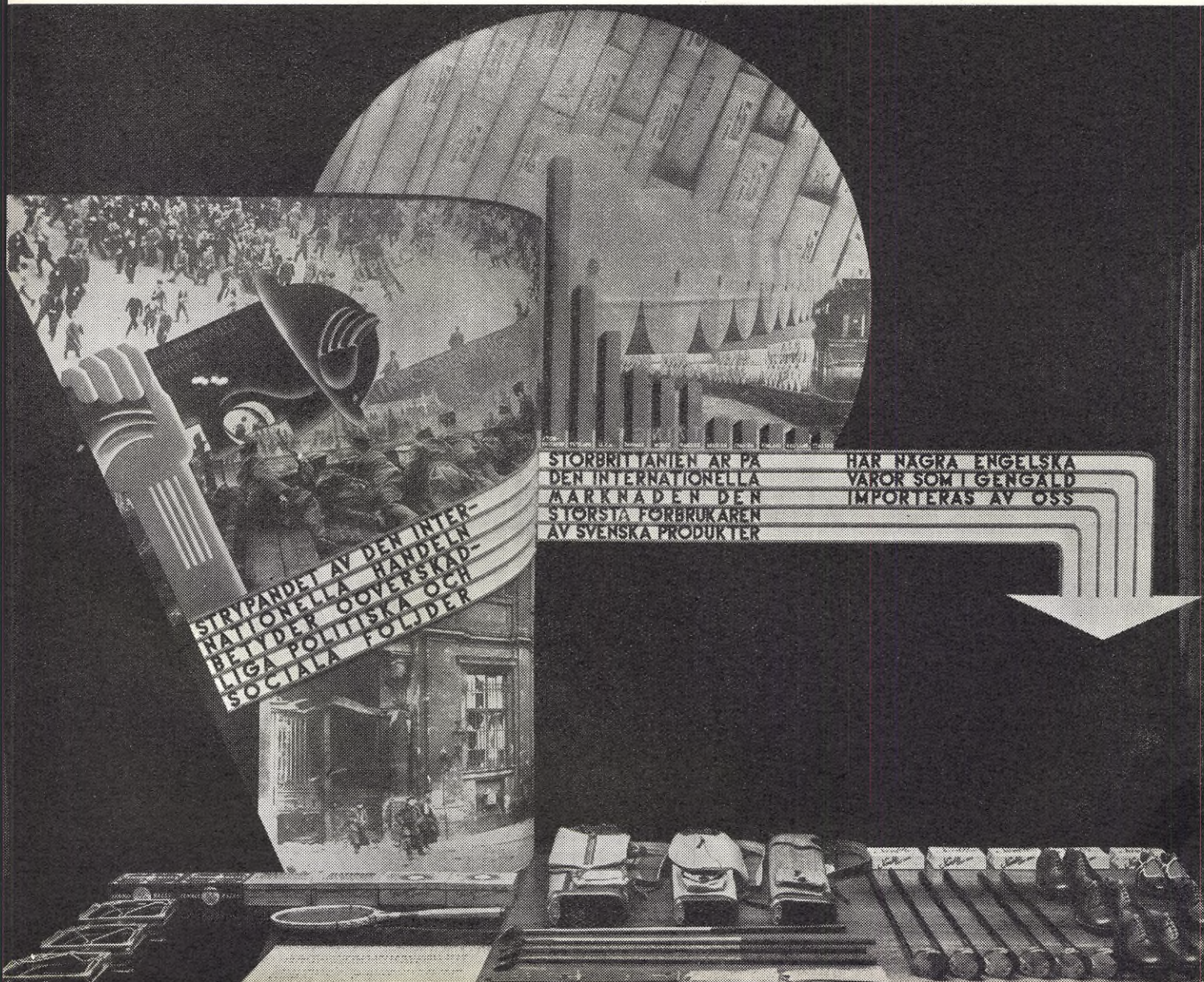
Det är första gången som en kvinnokonferens säger ifrån, att man icke kan göra något helt utan att göra en hel och radikal förändring av systemet!

En utmärkt redogörelse gavs över ämnet: Tullarna och husmödrarna. En livlig debatt utspann sig och utmynnade i en protest mot att lägga skatterna så, att de fattiga förbrukarna av nödvändigheter fingo lida mest.

Om förkortning av arbetstiden utan löneminskning hade Margareta Bondfield författat en resolution, som häftigt diskuterades. De "oavhängiga" fordrade ett tillägg, som gick ut på att endast i ett socialistiskt samhälle, för vilket fackföreningarna borde kämpa mera energiskt, kunde en kortare arbetstid vara säkrad. Bondfield sade att den nuvarande situationen föreskrev det stridsätt som fackföreningarna nu förde, nämligen att försvara vad man nu ägde. "Varför skall man strejka, om man bara vinner elände och intet annat", sade man på den mindre "radikala" sidan d. v. s. Bondfields, gentemot de "radikala" = de oavhängiga och deras meningsfränder på denna punkt.

Kongressen överraskade så sig själv med en resolution, där man uttalade, att arbetarepartiet icke mera bör övertaga regeringen utan att äga majoritet. För denna resolution blev det 20 rösters övertikt. Minoriteten, de slagna, förklarade genom Maunings, att även i en regering, där socialisterna voro i minoritet, kunde de göra nytta för folkets sak. Sedan talade Lansbury vid en stor demonstrationsfest om nödvändigheten av att det privatkapitalistiska produktionssystemet utbyts mot ett socialistiskt.

Sigrid GILLNER

Trude Fleischmann. Wien. Mor och barn. Ur Modern Photography 1932.

— Alltså en bok?

— Ja, med mindre lär det väl icke räcka.

— Och den skall handla om matriarkatet?

— Icke precis det; den skall handla om kvinnofrågan i vår tids kvinnorörelse.

— Kvinnofrågan i vår tids kvinnorörelse? Anser Ni, att vårt socialdemokratiska kvinnoförbund ej omfattar denna fråga och liksom vårt parti verkar för dess lösning?

— Jag anser, och jag tager historien till vittne, att såväl den socialdemokratiska kvinnorörelsen som den borgerliga, och här måste vi medräkna både de moderata och de frisinnade kvinnoorganisationerna, hitintills endast sysslat med ekonomiska, politiska och juridiskt rättsliga bihang till kvinnofrågan, men att kvinnofrågan i och för sig ännu icke vidrörts inom någon av nämnda organisationer. Att de fackliga organisationerna skulle syssla med kvinnofrågan, kan man icke begära, ty de ha andra, högviktiga uppgifter att fylla. Till kvinnofrågan ha vi ännu ej hunnit komma, vi syssla fortfarande blott med utanverken.

— Vill Ni förklara närmare vad Ni menar med kvinnofrågan?

— Det har jag gjort för många år sedan, men då ville blott få lyssna till, vad jag hade att säga. Jag menar, att kvinnofrågan är en antropologisk-biolo-

gisk fråga, och att den omfattar allt kvinnokön. Den är nämligen frågan om de enskilda kvinnoindividernas insats som könsvarer i det mänskliga livets ständiga cirkulation, med ett ord: deras bidrag till släktets förädling, ej blott dess förökning.

— Cirkulation? Hörde jag rätt?

— Fäst er icke för mycket vid ett ord, men jag sade cirkulation, och jag menade, vad jag sade, ehuru jag här måste avstå från vidare förklaring angående det ämnet. Varje i själsligt och kroppsligt hänseende väl utrustad kvinna är av naturen kallad att bli mor, och hon bör också bli det. Och än mera: Hon bör fostras till att bli det. Hur är det nu? De unga flickorna fostras till yrkesutövare, advokater, lärarinnor, kontorister, modister, frisörskor och allt, vad som kan komma i fråga av kvinnoyrken, men till mödrar fostras inga, den saken överflätes åt slumpen, och vilken slump sedan! Nu menar jag, och jag kan glädja mig åt att vara i gott sällskap, ty jag har omdömesgilla meningsfränder, att det är en vida större och viktigare uppgift för en välboren, av naturen därtill kallad, ung kvinna att skänka världen välborna människobarn och att vårda och fostra dessa, än det är att sitta på ett kontor och mekaniskt knacka på en skrivmaskin eller

Mödrautbildning

Ellen Keys verk fortsättes.

Under nästa år torde bokmarknaden komma med en överraskande nyhet, överraskande främst ur psykologisk synpunkt. Det har kommit till Morgonbris kännedom att flera kvinnor f. n. äro ivrigt sysselsatta med att bearbeta ett under tialt år samlat material, som berättar om kvinnans ställning som maka och moder tiderna igenom.

Det inte minst intressanta är att dessa forskare arbeta — åtminstone i några fall — ovetande om varandra på olika platser i landet. Men de representera samma ålder mellan femtio och sextio år, de äro synnerligen dugande var och en på sitt gebit, de ha varit hängivna beundrarinnor av Ellen Key och följa nu samma linje, som lett dem alla fram till frågan om ett nytt matriarkat är förestående. Här nedan berättar för dagen en av dem fru Helene Ugländ om planen för sin bok.

att reda ut människors trätor och författa inlagor till olika rättsinstanser. Sådana sysslor kunna skötas lika bra av män som av kvinnor, men de utvalda kvinnornas insats i livsstegringens tjänst kunna icke ens alla kvinnor göra — — — männen äro ju av naturen helt uteslutna. Att lära kvinnorna huru och att bereda dem tillfälle till att fullgöra denna sin tjänst i livets eviga rike — — — det är kvinnofrågan.

— Att lära dem huru?

— Ja, att lära dem huru, det är därpå det kommer an. De unga, välborna flickorna och blivande mödrarna måste skolas och danas för moderskapet genom en långvarig, metodisk psykisk och fysisk träning, och denna måste påbörjas vid inträdande pubertet och fortgå intill den fulla könsognaden. Med könsognad menar jag här den själsliga, vilken icke helt sammanfaller med den kroppsliga. Dessa metoder ha varit kända av gamla kulturfolk för årtusenden tillbaka, ehuru de sedan, tyvärr, råkat i glömska. Att här vidare ingå på den saken skulle emellertid bli alldeles för vidlyftigt, men det är nyttigt att minnas, att alla verkligt stora män, sådana som t. ex. Sokrates och Augustinus, ha haft betydande och intelligent mödrar, och att deras mödrar på ett särskilt sätt haft inflytande över deras liv.

— Skulle då kvinnofrågans lösning, så som Ni ser den, leda till en ny form av matriarkat?

— Formerna ha enligt min mening blott underordnad betydelse; vad som är viktigt är släktets förädling och fortskridande mot fullkomning. Kan detta icke ske annorlunda, så må matriarkatet komma. För övrigt kunna nämnda träningsmetoder tillämpas när som helst av vilken som helst intresserad, lyckligt gift ung kvinna. Jag kanske bör tillägga, att impulsen till detta arbete fick jag redan 1911, men först nu kommer det att utformas. Jag har ju också tid därtill nu i ensamheten.

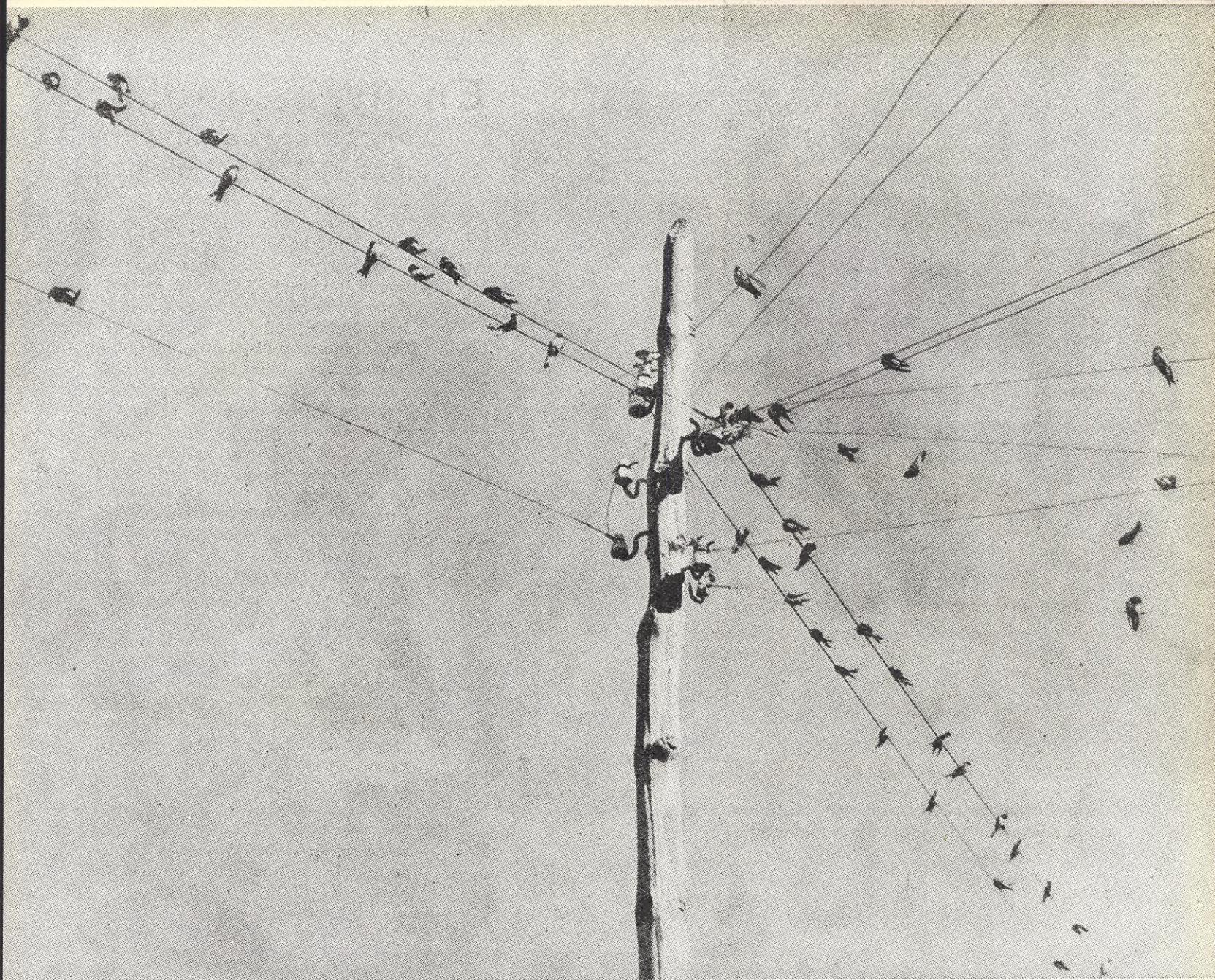

Foto av Rudolf Balogh. Ur samlingen Photographie 1932.

MINA FÖNSTER

står ohöljda ut mot natten och dagen,
Ty jag vill ej förolämpa stjärnorna och solen.
Mina tankar äro mycket ringa, och jag kan ej fatta gud.

När jag ser fåglarne flyga
högt uppe i storskogens solgata,
då förstår jag, att de flyger över hela jorden,
solen går ju upp i öst och ned i väst.
Mina tankar är enkla och dröjer vid ringa ting.
Och jag undrar aldrig över blommornas doft,
ty de är så ifrån begynnelsen.
Nog var begynnelsen?
Före mig fanns ej den vackra trästolen eller bordet
som den enarmade snickaren gjorde, han som är död nu,
eller de två små skorna på hyllan
som aldrig slets ut,
eller gravkullen där blommor växer,
blommor som ej behöver skor.
Nog var begynnelsen?
Mina tankar är ringa
och kan ej fatta gud,
men mina fönster står
ohöljda
likt frågande ögon
ut mot stjärnorna
ut mot solen.

Moa MARTINSON

Carin Colliander på väg hem från sitt intressanta studieår i världens största industricentra.

En ny kvinnokår organiseras till kamp mot sjukdom och nöd.

V ar är min plats i livet? Vad gör jag nu och varthän hoppas jag eventuellt nå? Vilken uppgift skulle kunna vara mest lämpad för mig? Vad slags profession skulle kunna meddela mig den största tillfredsställelsen? Varje kvinna, som är i förvärvsarbete gör sig säkerligen dessa frågor både en och flera gånger under sin yrkesbana. Det är främst utvecklingen, som fört kvinnorna ur hemmen och ut på arbetsmarknaden. De arbeta för att skaffa sina hem, sina familjer och sig själva en högre levnadsstandard, men få kvinnor arbeta av kärlek till själva uppgiften. De skulle dock säkert kunna finna ett lyckligare utnyttjande av talang och förmåga om de hade bättre reda på möjligheterna härtill, förklarar en av Amerikas mera kända kvinnliga journalister, som också funnit på råd härför genom att presentera sina medsystrar en slags "job Baedeker" — en vägvisare till framgång. Hennes bok visar upp 114 olika sysselsättningar, i vilka kvinnor börjat få fotfäste. Huvudvillkoret för framgång är hos dem alla hälsa och mesta möjliga utbildning.

Detta gäller i allra högsta grad för det intressanta, betydelsefulla verksamhetsfält, som under de senare åren alltmer vidgat sig för särskilt de svenska kvinnorna — och inte bara vidgat sig utan vad

Unga kvinnor av i dag. Typer från "Socialpolitiska". Tre utav dem, verksamma inom fattigvård och hälsovård, äro även medlemmar av socialdemokratiska kvinnoförbundet och ungdomsrörelsen.

märkligare är verkligen med ökad iver kallat på kvinnlig arbetskraft. Detta inte bara för brödfödans skull, utan verkligen med erbjudandet av ett kall, som kan vara värt att välja för sin egen skull, nämligen det sociala arbetet. Visserligen är det fortfarande nästan undantagslöst män, som bekläda de ledande posterna inom såväl barnavårds- som fattigvårdsnämnder, men det rent praktiska levande arbetet ute i hem och på anstalter reserveras mer och mer för kvinnor. Det kan måhända förklaras så att kvinnorna inte äro särskilt ägnade att utläsa lagarnas distinktioner och männen i sin tur inte lämpade precis för sådant detaljerat, ganska tålmodsprövande arbete, som det innebär att t. ex. vara barnavårdsman, fattigvårdsundersökare etc. Här måste alltså de två komplettera varandra, varvid den kvinnliga socialarbetaren rycker in med det ypperliga instrument hon äger i sin intuition. Hennes större smidighet är också en egenskap, som kommer väl till pass. Men vad som främst medverkat till att fixera konturerna av denna kvinnokår är en institution, som bär det högtidliga namnet: Institutet för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning. Det har i dagarna invigt ett eget ståtligt hem i Stockholm, men det har redan varit i verksamhet under cirka ett decennium. Av princip har det inte särskilt propagerat för sig, men det har också visat sig överflödigt. Verksamheten är en tillräckligt övertygande manifestation av dess syften och vid det här laget åtnjuter institutet en så stor respekt att kommunernas tjänstemän fått en irriterande känsla av att ligga efter i meriter om de ej inneha diplom från institutet. Framförallt äro kvinnornas blickar fästa vid det, som en kraftgivande härd för dem som skola ut i fejd med mänsklig nöd och sjukdom vare sig det nu är i egenskap av fattigvårdare, konsulenter, barnavårdsombud, bostadsinspektörer, personalkonsulenter eller kuratorer. Den manliga ungdomen resonerar som så att kan den reservera ett par år för en högskolemässig utbildning som den institutet har att bjuda, så kan den med en gång kosta på sig verkliga universitetsstudier och -examina. Det är således bara när det gäller den särskilda utbildningen för administrativa och kamerala befattningar inom kommunernas förvaltningar som de manliga eleverna äro i majoritet. På den socialpolitiska linjen stå kvinnorna i teten. Här mötas de från nästan alla delar av landet — Norrland börjar nu även att bli företrätt — från olika sociala miljöer, yrken och meningsläger; den ena med bara folkskolebetyg, den andra redan fil. licentiat. Under det första året uppehålls ännu i viss mån skiljaktigheterna. De från mera skyddade miljöer kunna till en början låta sig skrämmas av de ensamställda, livserfarnares hårdare grepp om tingen. Under andra året äro dessa

motsatser underordnade det goda kamratskapet och de gemensamma intressena. På så sätt blir institutet även en front mot klassgränserna. Här lär man sig att främst se till de goda motiven hos varandra. Och som föredömen, sporrande exempel på varthän kvinnor verkligen kunna komma om de få tillfälle att tillvarata sin begåvning framstå de fyra kvinnorna inom institutets högt kvalificerade lärare- och läkarestab: amanuens Ebon Andersson, med. kand. Märta André, doktor Alice Hellström och yrkesinspektisen Kerstin Hesselgren. Den förstnämnda var en gång industriarbeterska. Nu är hon amanuens och bibliotekarie vid skolan efter att via en folkhögskola ha tillvunnit sig fil. licentiaten. Hon förklarar med ett ord vara ett nationalekonomiskt geni. I skolans elevförening, som man håller troget fast vid åren igenom, återfinnas många andra nu på sina respektive orter dugande och inflytelserika kvinnor. Där är personalkonsulenten vid en stor fabrik, som anses vara idealisk på sin post, i det hon i sig förenar alla de bästa kvinnliga egenskaper. Där är Stockholms insiktsfulla och i hög grad dugande barnavårdsinspektör, som själv kör sin bil till de tusentals fosterhemmen runt Sverige. Där är assistenten på arbetsförmedlingen, som varit stadens stipendiat och studerat ungdomsarbetslösheten i ett flertal länder. Där är den sympatiska polissystem, vilken oförskräckt plöjt igenom den ganska påfrestande kursen i nationalekonomi, tentat för professor Herlitz i statskunskap och varit föremål för Otto Järtes trumeld av frågor om antikens och medeltidens sociala liv, om marxismen, om lönearbetaren och samhället o. s. v. (Det kan ifrågasättas lämpligheten av en så pass litet ob-

jektiv lärare som red. Järte i detta utomordentligt ömtåliga, betydelsefulla ämne.) Men det är säkerligen inte någon känsla av att denna kunskap är för tung att bära, som kommer henne att i kamratkretsen tala för nödvändigheten av att socialarbetaren också äger tillräckligt med hjärta och fallenhet för sitt ömtåliga kall. Även med hänsyn till detta fyller institutet en mission, ty inom den får aspiranterna konfronteras med det sociala verksamhetsfältets alla sidor. Med. kand. Märta André, föreståndare för institutets avdelning i socialt arbete, ordnar så att eleverna beredas tillfälle till flera månaders praktik på anstalter av olika slag, på arbetsförmedlingen, på hjälpbyråer och nämndexpeditioner. F. n. äro både lärare och elever uppfyllda av stora förväntningar på det senast på skolschemat som obligatoriskt uppförda ämnet psykologi — här aktualiserat bl. a. genom det nya behovet av sociala kuratorer vid sjukhusen — befattningar, som torde komma att först besättas med kvinnor, vars uppgift blir att hjälpa sjukhuspatienterna till rätta både före ankomsten till sjukhuset och efter utskrivningen därifrån, uppehålla förbindelserna med patienternas anhöriga tillse i den händelse han eller hon är ensam att densammans ägodelar och ekonomiska intressen ej förfaras.

— Det är bara i diskussionerna, som kvinnorna ännu äro svårare att få upp, meddelar fröken Tholander, föreståndare för institutets expedition, under det att hon med berättigad stolthet ledsagar oss genom den nya skolans vackra bibliotek, där både manliga och kvinnliga kursdeltagare i olika åldrar mellan 20 och 40 år fördjupa sig i socialstatistik och lagar om värden av lösdrivare m. m.

Som socialarbetare i U. S. A.

Ett i bokstavlig mening strålande exempel på vilken entusiasm och ryggrad utbildning kan åstadkomma ger fröken Carin Colliander, den unga biträdande föreståndarinnan för Tempelbacken, observationshemmet för flickor. För någon vecka sedan hemkommen från en sexton månader lång studievistelse vid en amerikansk motsvarighet till "socialpolitiska" i Stockholm (den amerikanska skolan ger varje år ett stipendium till utlandet och nu senast föll lotten på denna svenska), är hon nu som bäst i färd med att införa en intresserad kamratkrets meddela sina praktiska erfarenheter just som social worker, socialarbetare eller kurator vid ett hospital i New Jersey, nära New York. För att underlätta läkarens ställande av diagnos får kuratorn ge en klar bild av helhetsituationen av patientens alla förhållanden. Det upplysningsarbete, som kan göras av socialarbetaren vid denna första kontakt med patientens familj vid den sjukets intagande på sjukhuset är av vikt.

Vi ha fortfarande att göra med en uppläst allmänhet vad angår förståendet av sinnets sjukdomar. Taktfulla, direkta upplysningar om sjukhuset, dess funktioner, dess regler, mål, behandling m. m., givna till familjen, kan betyda att denna kan få en annan och bättre syn på sjukdomen och sjukhuset. Arbetet som länk mellan patienten och världen betyder också ofta att reda upp familjens angelägenheter. Och där gäller regeln: att ge svar, där det finns förmåga att bära det. Här ett genomsnittsfall: En moder i 40-årsåldern sjuknar i en manisk depression och måste lämna sina fem skolbarn och en treåring i händerna på en beskedlig men periodvis supande man. Det äldsta barnet, en begåvad son på 16 år är puc-kelryggig och just färdig med skolan. Familjen lever under synnerligen knappa förhållanden. Modern har varit den sammanhållande kraften, som även måst bidra till hemmets inkomst. Fadern har endast tillfälliga platser och när det bär för myc-

(Forts. sid. 31.)

Hur är sexualundervisningen i skolorna?

Nyligen har första numret av en nystartad tidskrift med titeln »Populär tidskrift för sexuell upplysning» utkommit. Den som läst fru Ottesen-Jensens bok »Människor i nöd» eller artiklarna i Morgonbris under titeln »Det bittra systerskapet» eller liknande artiklar på annat håll, frestas att utropa: äntligen! Bristande upplysning i skolorna och hemmen, beroende på gamla fördomar, gör ju att okunnigheten och följaktligen även missförhållandena på det sexuella området är skriande stora inom alla samhällslager. På grund av hemlighetsmakeriet på detta område är det lätt att göra billig sensation i »upplysning» som kanske mera skadar än gagnar. Man måste därför ställa mycket stora krav även på en populär tidskrift i detta ömtåliga ämne. Huruvida den ovannämnda tidskriften fyller detta krav är ännu för tidigt att fastställa, men förmår den verkligen i fortsättningen meddela en för folkhälsan och folklyckan betydelsefull upplysning, då är den värd all välsignelse. I en recension av den nya publikationen uttalades en förhoppning om att det om några år inte kommer att behövas en särskild tidskrift för den saken utan att dessa livsviktiga ting då komma att ha ersatt mera världsfrämmande saker på skolans schema. Detta uttalande har föranlett Morgonbris att göra en undersökning hur ifrågasvarande upplysning f. n. bedrivs i skolorna.

Hurudan är egentligen sexualundervisningen i skolorna? En tjugotvå års student från ett landsortsläroverk berättade en gång att i fjärde ringen ämnade biologiläraren meddela dylik undervisning och började rita sexualorganen på tavlan. Alla pojkarna brusto ut i skratt och läraren måste avstå från försöket samt upptog det aldrig igen. Varför skrattade pojkarna så? Jo, de visste ju allt detta för länge sedan och hade i allmänhet fått sin kunskap på smygvägar man och man emellan, somliga hade också redan haft sexuell erfarenheter. En flicka berättade att i åttonde klassen skulle sexualundervisning ingå i biologien. Lärarinnan sköt upp det till sista stund. De två sista lektionerna ägnades slutligen åt det. Det gick till så att lärarinnan frågade om någon av flickorna ville gå ut. Sedan började hon röd och generad gå igenom ämnet i fråga och på grund av hennes sätt att behandla dem kände sig många av flickorna mycket illa berörda och några av de känsligaste blevo ganska skrämde. Det är tydligt att i båda dessa fall kom undervisningen alldeles för sent och åtminstone i det sista meddelades den tydligen av olämplig person. Dessutom måste man betänka att föräldrarna ofta genom sin inställning till de sexuella frågorna ge barnen en skev uppfattning och på så sätt försvåra lärarens arbete. För dagen ha vi vänt oss till några representanter för biologi- och folkskollärare för att höra deras mening om saken.

I folkskolorna, säger överläraren fröken Frida Härner i Gustav Vasa folkskola, är det ju så att det i allmänhet inte finns några särskilda biologilärare. Varje lärare undervisar sin klass i alla ämnen. Det bör naturligtvis under alla förhållanden finnas sexualundervisning och denna meddelas i sjätte klassen i samband med hälsoläran. Det bästa är ju om läraren själv kan meddela undervisningen då den ju på så sätt kommer i ett naturligt sammanhang med den övriga undervisningen. Skall en läkare tillkallas särskilt för denna undervisning, förefaller det ju genast barnen som något mera extra. Men skulle någon lärare eller lärarinna inte vilja meddela sexualunder-

visning själv, tillkallas naturligtvis en läkare.

Då barnen hunnit uppdelas i sjätte klassen, kommer på så sätt gossar och flickor att undervisas var för sig. Men fröken Härner ansåg för sin del att man mycket väl kunde ta dem tillsammans och att detta till och med vore en fördel. Hon hade på sommaren besökt en kurs i hygien för doktor Ada Nilsson och denna hade då livligt beklagat att inte undervisningen kunde ges gemensamt åt gossar och flickor. För övrigt framhöll fröken Härner att en svårighet vid undervisningen är läroböckernas bristfällighet i detta avseende. De upptaga ingenting om sexualorganen, vilket naturligtvis bidrar till att barnen få en känsla av att det rör sig om något särskilt. Här föreligger tydligen en lucka.

Vidare vände vi oss till en representant för flickskolorna, fil. lic. G. Hemming i Wallinska skolan. Lic. Hemming är även mycket intresserad.

Ja, säger hon, på mitt förslag har vi just lagt om undervisningen i Wallinska skolan. Förut meddelades undervisning i sexuell frågor först i åttonde och första ringen i samband med människokroppen för övrigt. Men från och med nästa höst kommer denna undervisning att förläggas till fjärde klassen. Det är ju just brytningsåren, då menstruationen inträder och flickorna är i behov av upplysning och hygieniska råd. Biologiundervisningen börjar i andra klassen och vi anser det för tidigt att då komma med sexualundervisning. Men är det någon som frågar, får hon naturligtvis svar. Senare upptas dessa frågor om igen i åttonde och första ringen och då mera utförligt.

Sedan 20 år tillbaka har jag sysslat med sådan undervisning och den ligger mig varmt om hjärtat, svarar fröken Bergstrand, biträdande föreståndarinna vid Stockholms kommunala mellanskolor. Här i kommunala mellanskolan är det tyvärr ingen manlig lärare som vill åtaga sig denna undervisning med pojkarna men jag håller några lektioner med flickorna i högsta klassen. Att lärarinnan behandlar saken med pojkarna anser jag inte lämpligt på det stadiet. På

ett tidigare stadium går det däremot utmärkt att ta pojkar och flickor tillsammans. Läroboken för realskolan omfattar även fortplantningsorganen, de omnämns ganska kortfattat men kommer dock med i biologiundervisningen. Det vore ju bättre om de vanliga biologilärarna kunde meddela undervisningen även på ett högre stadium men de flesta är inte villiga att göra det.

Undervisningen i högsta klassen bör komma som spetsen på biologiundervisningen. Den bör utgå från det biologiska men gå utöver det. Den bör ges en social inriktning och framhålla det för kvinnan värdefulla, det som har betydelse för henne som maka och moder. Ungdomen kan ju i mellanskolan, framhåller fröken Bergstrand, få en kunskap, som de inte kan få lika objektivt från annat håll. Man får akta sig för att bli vare sig sentimentalt eller moralisk och man får vara ytterst försiktig, då det ju finns flera barn, vars föräldrar inte är gifta, eller som inte känner sin far. Det är ju olika i olika klasser, i somliga kan man säga mer och i andra mindre. Märker man skrämelse eller otrevliga miner hos någon, bör man ju först försöka att få bort det. Intresset är i allmänhet mycket stort. Då man berättar om könssjukdomarna, brukar ett sus gå genom klassen, när siffrorna nämns.

En sak skulle jag vilja säga som slutkläm, slutar fröken Bergstrand. När en lärare inte känner sig kompetent att meddela sådan undervisning, är det bättre att låta bli. Jag är absolut emot att någon lärare skall tvingas att göra det. Frågan har länge varit på tapeten och jag har med intresse studerat kommitténs betänkande. Man vill göra sexualundervisningen obligatorisk men till detta är jag en absolut motståndare. För övrigt förordar jag den varmt bara den kommer i händerna på lämpliga krafter.

Sexualundervisningen inträder ju på samma stadium i alla folkskolor i samband med biologiundervisningen, säger överläraren Granath i Kungsholms folkskola.

Förr i världen när doktor Karolina Winderström var i sin krafts dagar brukade

(Forts. sid. 30.)

KOOPERATIVA SYFABRIKEN
Linnéa
FÖRENING U.P.A.
STOCKHOLM

Alla familjens medlemmar

blir belättna när de köpt sina textilvaror i

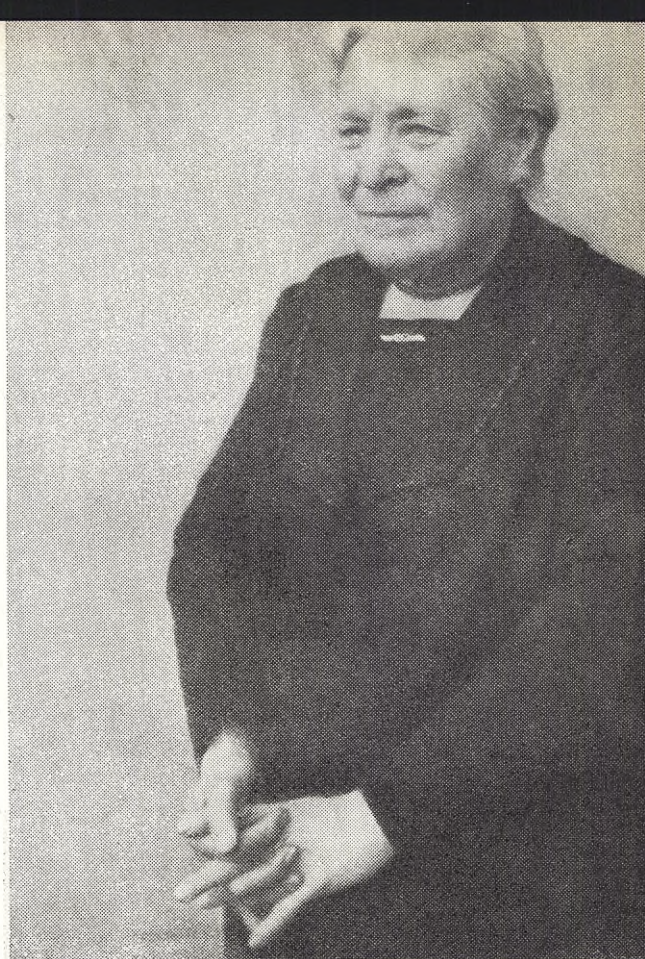
Kooperativa Syfabriken Linnéa

20 BARNHUSGATAN 20

EN MÄNNISKA

Av en människas väsen får intet förintas, intet undanskjutas. Varje människosjäl är ett skådespel, ett oändligt innehållsrikt drama med för varje dag nya och oförutsedda scener, förvecklingar, karaktärer och alltid oviss utgång. Intet däri, ej en replik, ej en motsägelse, ej en konflikt får strykas bort, för att ej dess djupa, omistliga innebörd, dess inre, fria lagbundenhet skall gå förlorad."

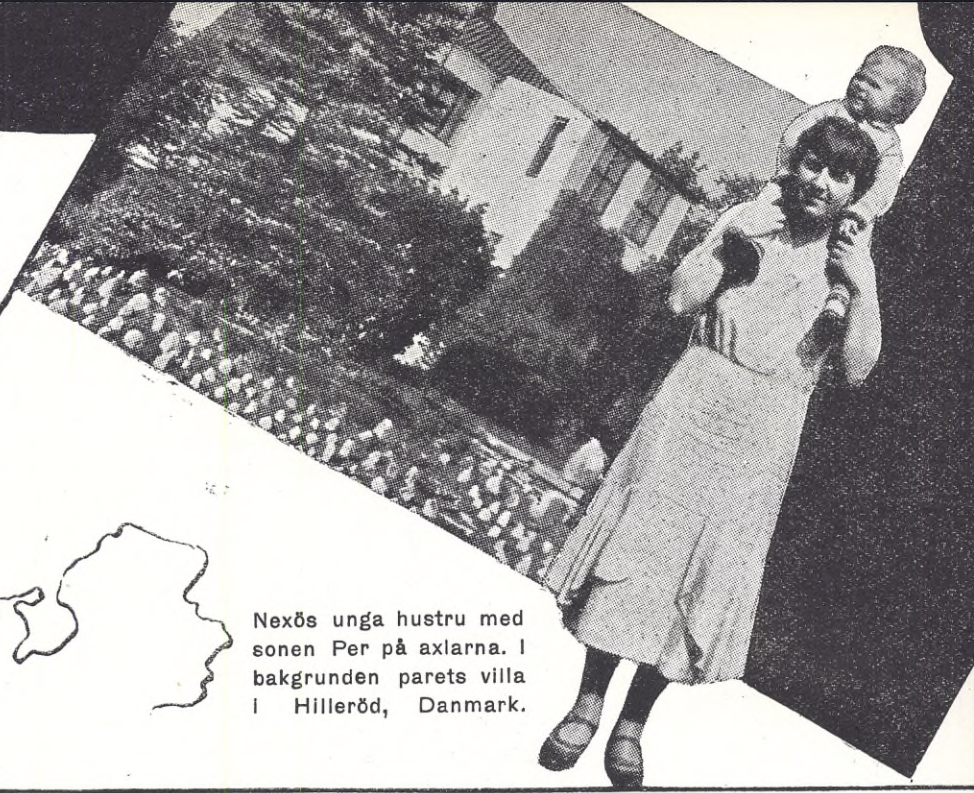
Denna av den franska författaren André Gide hävdade uppfattning om människan uttrycker just det vi ville ha sagt med de sju fotografierna av Amanda Horney. Den 3 november fyller hon 75 år. Så många decennier av kroppslig möda och andlig kamp! Hennes yttre levnadsomständigheter ha formats av den åtsnörda torftiga vardagen, men i hennes inre värld har växt fram en stor karaktär, en personlighet, som tillförsäkrat

Amanda Horney en av ingen omstridd position. Hon lever kvar i desamma trånga Stockholmskvarter, där hon tillbringat hela sin livstid. Det är inte mycket som förändrats omkring henne bortsett från att hennes lille pys nu är vorden en dugande man, med i spetsen för betydande verksamheter. Hennes position har heller inget namn, men just därför är den mycket säkrare, ty den är självfallen. Amanda Horney hör till dem för vilka de slutna leden opåkallat öppna sig och bereda plats längst fram. Att Amanda Horney är en av förgrundsfigurerna inom den rörelse hon ägnat sin tro och entusiasm åren igenom beror inte egentligen på att hon troget deltagit på möten och i demonstrationer. Nej, förklaringen är främst den andliga kraft hon äger och rent av personifierar, den kraft, som en gång måste bli hela arbetarklassens, den kraft, som alltid gör en människa suverän i vilka vidriga omständigheter hon än placeras. Men det är en styrka, som inte faller någon till utan vidare. Den måste tillkämpas. Amanda Horney skulle kunna säga detsamma som Maj Hirdman i hennes nu i dagarna publicerade fräna bikt: "Om jag inte blivit född kvinna inom det allra fattigaste proletariet skulle jag blivit en lärd kvinna, något i stil med Hanna Rydh eller Lis Jakobsen. Men min studiehunger kvävdes i hårt arbete. De proletära männen hade det lättare förspant på alla sätt. Där femton karlar slogo sig fram, där stöpo femton kvinnor. Tystnaden omkring deras fall säger mycket. Jag skulle ha delat deras öde, om jag icke ägt en energi, som var rent omänsklig. De ha kvävts liksom den lärda kvinnan jag bar i mitt bröst. De ha förmenats människans rätt att leva ut sina möjligheter, i synnerhet de bästa och finaste."

Amanda Horney har utan tvivel tagit många, många bistra nappatag innan hon blivit sådan vi se henne på den stora bilden — samlad, en person för sig med en vishet, som ej behöver uttryckas i ord. Så ha vi sett henne stå åtskilliga gånger på möten under de senare åren, just innan hon gett sig in i de heta meningsutbyttena. Det är som om hon sagt oss mest i detta stilla ögonblick. Anblicken av den lilla kvinnan med den böjda ryggen och det vita håret framkallar visionen av alla människors väg. Men det är ingen återblick på tillryggalagda sträckor. De många åren till trots äger Amanda Horney fortfarande ungdomens vilja att bryta ny mark. Se på hennes skiftande ansikte, hur det växlar graderna igenom från strängt allvar till glittrande uppsluppenhet. Det är ändå bara krusningar på ytan av de djup, där hennes andliga utveckling alltjämt fortgår, bara enstaka glimtar av det drama denna människosjäl är, ovanligt innehållsrikt, därför att Amanda Horney är rik på kraft och temperament, därför att Amanda Horney är en människa i det ordets bästa bemärkelse, en människa hos vilken ljus och mörker ständigt brottas — men i en strid, som endast härdar stålet i viljan och ger karaktären ny fasthet. *KAJ*

Nexös unga hustru med sonen Per på axlarna. I bakgrunden parets villa i Hilleröd, Danmark.

Nexö om sig själv

Början till ett betydande dokument.

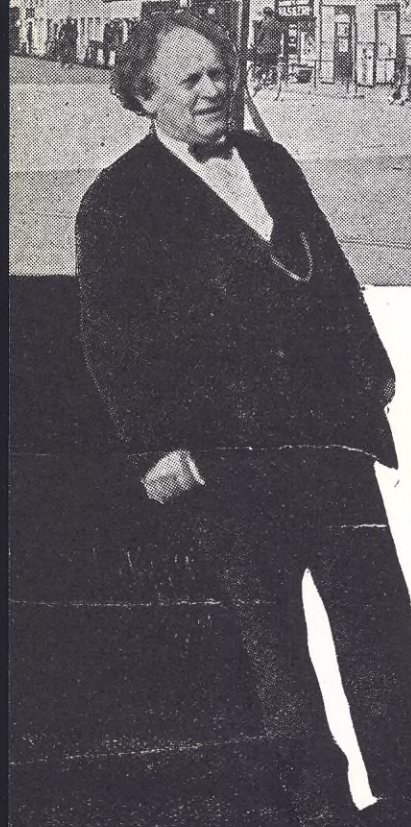
"Det blir ständigt högre till himlen här på jorden och vi människor te oss alltmer eländigt små".

Bland denna hösts betydande boknyheter i flera länder kommer en av böckerna att hävda sig på sitt eget specifika sätt. Det är första delen av Martin Andersen Nexös memoarer. Den handlar om Nexös barndom till och med hans åttonde år, en kort period säges det kanske, men vid att läsa skildringen av dessa barndomsår skall man erfara hur mycket djup och rik mänsklighet den innesluter, hur grundfast och mästerlig upprinnelsen till en planlagd monumental skildring av ett sällsamt diktaröde är i denna bok, vilken för övrigt med sitt stora litterära, sociala, andliga och på det hela taget mänskliga värde utgör ett självständigt verk. I denna bok skildras en arbetarfamiljs öde, upplevt av ett i ovanlig grad tänkande och kännande barns både kritiska och naiva sinne, och det berättas om en del andra proletära typer, om hur goda krafter brottas med onda, om tragiska, förfelade, vilseledda existenser, om glädje, sorg, hat, kärlek, om bitter kamp för tillvaron och om hur i allt detta godheten, hjälpsamheten, troheten mot livet är den starkaste och segrande kraften. Verket, som förmodligen kommer att omfatta fem delar, blir ett säkerligen betydande dokument rörande sextio års utveckling i social, politisk, andlig och kulturell bemärkelse. Redan första delen utgör en tidsskildring av stor betydelse, den handlar nämligen icke endast om den nu världsberömda diktarens egna och några andras erfarenheter utan om sociala, merkantila och kulturella förhållanden på den tiden, varunder socialismen och arbetarklassens organisatoriska resning började tränga in i samhällslivet.

Det var i Köpenhamn socialismen började att erövra Norden, här utkämpade den sina första heta duster ett tiotal år före den på allvar började tränga fram i Sverige, även i Norge predikades socialismens läror med oemotståndlig kraft redan på 1870-talets början men i Köpenhamn blev det under de åtta år av Nexös barndom som han skildrar i självbiografiens första del "Ett litet kräk" en intensiv kamp, och det kan ifrågasättas, om icke resultatet av just denna kamp fick avgörande betydelse för hela Norden.

Nexö. I bakgrunden fattigkvarteret i Köpenhamn, där Nexö föddes år 1869.

Jag har på senaste tiden umgåtts med honom mer än sedvanligt. Sjukdom har han fått kämpa mot i så gott som hela sitt liv, ofta med döden i hotande närhet, och senaste året har i det avseendet varit tämligen svårt för honom, jag har därför ofta besökt honom i hans hem i Hilleröd. Mina samtal med honom vid hans sjukläger har i hög grad styrkt mitt intryck av honom som en stor människa, en stor personlighet, en genial diktare. Trots alla sjukdomsfall och trots de sextiotre åren är hans andliga vitalitet enorm, det är som om den fysiska skröpligheten expanderar hans ande till stegrad genialitet. Vid mitt senaste besök, innan han med sin familj, sin unga tyskfödda hustru, den sjuåriga dottern Ditte och sin snart treåriga son Per, bryter upp från hemmet i Danmark för att resa till Italien och där söka rekreation, fick jag låna med mig hem ett korrektur till den första delen i hans självbiografi, och jag erfor vid läsningen, att häri hade en sextiotreårig diktare till enastående genialitet expanderat sin barndomsvärld, här hade en av världslitteraturens mästerligare diktare överträffat sig själv.

I en inledning till första delen av memoarerna ger Nexö i korta drag en åskådlig framställning av sin intellektuella utveckling, och denna framställning bildar tillika en synvinkel för en återblick på sitt liv, som säkerligen kan betecknas hittills okänd i memoarlitteraturen. Det märkvärdigaste är icke, att den sextiotreåriga författaren medan han skriver denna sin återblick på ett långt, mödosamt, kampfullt och av sjukdomar städse hotat liv "har en pojke på halvtannat år tumlande som en spänstig gummiboll under arbetsbordet", men bara det kan väl anses höra till sällsyntheterna; i själva verket är det ett nästan sällsamt uttryck för Nexös personliga egendomlighet. Man kan i socialt och för övrigt också andligt hänseende veta var man har Nexö, han är proletariats diktare, något annat av betydelse skulle han icke kunnat bli, säger han, även om han velat, och han anser denna betydelse vara historiskt bestämd i så måtto, att utan arbetarklassens såväl sociala som andliga resning hade han icke blivit mer än på sin höjd en medelmåttig författare, och å andra sidan måste givetvis den förnyelse av kulturlivet, som arbetarklassens självhävdelse som klass innebär, personifieras i därtill mer eller mindre ägnade och i större eller mindre grad begåvade diktargestalter, och han är tacksam för att ha blivit en av dessa. När man hör honom säga, att det är egentligen icke mycket vare sig teoretisk eller estetisk litteratur han i sitt liv läst, då förvånas man över, varifrån han då fått sin eminenta kännedom om alla forntida och nutida vitala krafter och idéer och förmågan att uppfatta deras imperativa

struktur. Han är den geniale autodidakten, som söker och finner och omedelbart uttrycker sakernas egna naturer, han har den hos alla specialvetenskaper sällsynta gåva till intuitiv sanning, men det skulle aldrig falla honom in att tro, att han har funnit den över allt och alla suveräna sanningen. På många ställen i hans litterära produktion och även i hans barn-domsbok, stöter man på den undrande frågan, varifrån det i långa tider så underkuvade, misshandlade, missaktade proletariats fått den skapande kraft, som gjort det till den mäktigaste rörelse som världshistorien känner, men han har alltid svaret på sin fråga, och det är just det, som är det geniala i hans diktning: under sekler ha alla de livsvärden, som varit för besvärande för de genom tiderna härskande klasserna, sjunkit ner på djupet av samhället, och där ha de legat latent, tills det omsider blev möjligt för dem att börja gro. Nexö är ingen social svärmare utan kännedom om mänskligheten såsom bestående av individuella skröpligheter, han är tvärtom så medveten därom som endast ytterst få diktare, han har ju skildrat det i sina verk, och just därför vill han skapa kollektiva krafter av det goda, som givetvis också finns hos den enskilda individen; människan kan icke nå högre än att även vara en mänsklighet, anser han.

Utan att ha studerat någon modern psykologi eller psykoanalys (jag vet att han icke gjort det) ger han de mest tidsenliga förklaringar på människors inre liv. Han kan göra det utifrån sina egna inre upplevelser, det framgår bl. a. av hans barn-domsbok, det är som om strängt taget alla vitala frågor brottats med varandra i hans tankeliv, därför har hans diktning, och icke minst hans självbiografi, det socialromantiska väsensdrag, som innebär en om man kan så säga verklighetens metafysik; ett faktum är i alla händelser, att den livs-åskådning, vilken är ett klimax av hans eget sociala öde, innebär sublimeringen av verkligheten till det högsta av allt. Man kan gott säga att Nexö är hedning vad kristendom och vanereligion beträffar, men jag har sällan hört eller läst någon tolka kristendomens skapande kraft och historiska mission med så mycket tolerans och rationellt förnuft som han. Han använder gärna liknelser som kan få en att tro att han i själva verket är mycket kristen, det står t. ex. i hans självbiografi: "Det blir ständigt högre till himlen här på jorden, men följderna blir blott, att vi människobarn efterhand komma att te oss så eländigt små. Vi leva parasitliv i jordens ansikte, ungefär som om vi voro löss i någon Vår Herres skägg. De största gästerna ta vi in i vår teknik, men Alltets hjärteslag kunna vi icke fatta." Det är i dag en i flera avseenden hård, skoningslös, obönhörlig och stundom gisslande dik-

tare Martin Andersen Nexö som skriver om såväl sig själv som andra. "Han är av granit" har det sagts om honom, men den lille parvel, som skildras i första delen av självbiografien, är en helt annan, "ett litet kräk" i ordets fulla bemärkelse, skygg, ängslig, sjuklig, ängestfullt undrande och drömmande, och det är om förvandlingen av, eller rättare sagt utvecklingen från detta den gången till synes dödsdömda lilla människokräk, till diktare, som fått världsrykte för sin andliga kraft och helstöpthet, hela hans självbiografi kommer att handla, och därom handlar i själva verket hela hans författarskap, och, vilket han själv alltid hävdar, häri personifierar han arbetarklassen. Denna personlighetsutveckling har varit en personlighetskamp, och han anser, att det är just i en sådan personlighetskamp en människas för andra betydande förmåga har sin skapande kraft. Nexö är således ingen så att säga "färdig" författare, "färdig med sig själv blir man aldrig" har jag flera gånger hört honom yttra.

Detta om den personliga ideologien i hans självbiografi. Det yttre händelseförloppet i den skall jag här nedan löst skissera, liksom Nexö gjort det i sin bok, i vilken han själv visserligen är huvudpersonen, kring vilken allt annat rör sig men som dock innehåller så mycket annat av generell värde. Men även om det är tiden och dess förhållanden kring människan som är skildringens väsentlighet, är han dock här, såsom i sina bästa verk, den mästerlige människoskildraren. Framställningen av hans första åtta levnadsår är en konstprestation av hög rang, och hur rent av underbar äro icke hans skildringar av hans mor och far, var för sig storslagna, modern med sina mjuka linjer, sin smidiga intelligens, sin moderskänsla och sin outtröttliga flit, fadern däremot med sin hårdhet, sin nästan sagoaktiga envetenhet, sin självhävdelse, sitt trots, och så får Nexö likväl så övertygande fram hur livskampen härjar moderns blidhet och stränga rättskänsla och gör henne stundom hård och medvetet rättskränkande, medan den till naturen hårde och obeveklige fadern drives till dryckenskap av motståndet mot hans expansiva begåvning och göres till en apatisk slöfock av arbetslöshet, sysslolöshet, av att se sig kränkt och åsidosatt för andra, svagare och i alla avseenden odugligare. Nexös skildring av en broder är också förträfflig. Denne broder är den okuvlige optimisten, svärmaren, den smidige intelligensen, som tycks ha fått sina starkaste egenskaper i arv från någon längre tillbaka i antingen moderns eller faderns släkt.

En undersökning av Nexös genealogi ger vid handen, att det icke finns så värst mycket specifikt danskt i hans natur, som anlagstyp betraktad är han starkt kosmopolitisk, och därav kommer det sig väl att

(Forts. sid. 26.)

NÄR NI NÄSTA GÅNG HAR TVÄTT

Begär demonstration, ring Ö. 73 28 eller Ö. 50 32!

låt då
tvättapparaten

LAVATOR

sköta om den

Skall familjen fortleva?

Brittisk Radiotjänst gör en intressant undersökning av förhållandena i tusentals hem.

Liksom alla institutioner i denna värld är familjen underkastad förvandling. Familjen har en intressant historia och en framtid som lockar att profetera om. Men de vetenskapliga undersökningar, som hittills gjorts om detta ämne, äro rätt torftiga, och man borde veta mer om ett ämne som har ett så vitalt intresse för varje människa. Därför har Brittisk radiotjänst med hjälp av en del engelska sociologer, främst sir William Beveridge, igångsatt en högst intressant undersökning för att utröna de faktorer, som inverka på förändringarna i familjens förhållande till andra institutioner såsom staten etc.

Man utsände i början av detta år 50.000 frågeformulär, vari familjer uppmanades att fylla i uppgifter på 12 olika avdelningar inte bara om mannens och hustruns yrke, föregående giftermål, barnens kön, utbildning, hur ekonomin är ordnad, om kassan är gemensam eller ej, om makarnas föräldrar och deras förhållande, om makarnas syskon utan också detaljer såsom var parterna möttes, (i en väns hem, på ett universitet, i religiös, politisk verksamhet eller dylikt), om yrket valts av eget val, av familjeflytande eller av tvång o. s. v. Vidare uppmanades familjerna att av egen erfarenhet besvara frågan, vilka de förnämsta förändringarna äro i föräldrarnas generation, deras egen och generationen efter dem, i fråga om förhållandet mellan man och hustru, föräldrar och barn och familjelivet i allmänhet. En annan fråga lydde: Vilka äro de förnämsta svårigheterna i familjelivet, och vilka äro de krafter, som tendera att binda familjen närmare samman eller att lösa banden mellan medlemmarna? Dessa formulär tvingades icke på någon utan sändes genom föreningar, som samarbetade med Brittiska Radiotjänsten till per-

Världen omkring oss äger outtömliga skatter av former, men vi upple inre liv genom deras yttre skepnad, lika väl kan man uttrycka tinget undermedvetnas sällsamma grottor. Nya tankar kräva nya former, och dessa nya bilduttryck kämpar den unga generationen för. Den står vid glädje av vad världen bjuder av ting, som andra tider ej skådat. Det utkare blomstring. Konsten är en slags magi, där tingens symboler slå och ändå lika uråldriga former. Konsten blir den källa, vars vatten ge ningar. Med dessa ord inledde Eric Grate den utställning av surrealistiska önska göra sig mera förtrogna med den nya konstriktningen, återges o som knippan av nycklar avser att öppna portarna till en ny värld, där

HON. Foto av Gunnar Lundh.

soner, som skriftligen begärde det, eller till föreningar som åtog sig att distribuera dem bland sina medlemmar.

När formulären voro utsända, höllos sju radioföredrag, som skulle hjälpa män och kvinnor landet runt att tänka över problem, som höra samman med begreppet familj. Ur dessa föredrag, nyligen utgivna i bokform, under titeln *Changes in Family Life* (Förändringar i familjelivet), meddela vi här några av de intressantaste synpunkterna.

Om envar av oss skulle redogöra för de händelser eller inflytanden, som verkat avgörande i vårt liv, skulle väl någon nämna en bok han läst, en vänskap utanför familjens krets, en lärars ord. Men de allra flesta skulle peka på något, som har med familjen att göra, ett giftermål, ett dödsfall, en skilsmässa eller en återförening, intresset för en ny generation. För många människor betyder familjen allt, och för envar spelar den handfull människor, varmed han är bunden genom födelse eller giftermål, en stor roll, medan miljonerna av likgiltiga, varmed han delar denna föränderliga värld, äro oväsentliga. Parning och födelse äro de samma för människan i alla tider, men institutionerna kring dessa beständiga procedurer ändras oupphörligt. En författare, d:r Müller-Lyer har i "Die Familie" skildrat dessa förändringar som en utveckling i tre stadier: Först fanns stammen eller klanen, som hos primitiva folk betyder mer än familjen, är baserad på blodsförvantenskap men här betyda kusiner lika mycket som syskon, släktskap räknas genom modern, ej genom fadern. När kvinnan gifter sig, behöver hon icke nödvändigt lämna sin grupp, icke heller mannen.

Andra stadiet är det utbildade familjestadiet. Här bildar familjen under en mans herravälde en sluten enhet i sociala, politiska och ekonomiska avseenden. I det republikanska Rom ägde fadern hustru, barn och slavar på samma sätt. De flesta civiliserade

Svensk radiotjänst följer måhända snart detta exempel?

han är klädd, vad han lär i skolan. Anlaget är oföränderligt hos individen, men det kan förändras hos rasen på ett enda sätt: — genom rationell avel, tänkbar i teorien men svår att genomföra i praktiken. I viss mån bidra dock lagar och seder i ett samhälle att utan vår vilja och kanske utan vår kännedom gynna utvecklingen av vissa egenskaper och förkväva andra. De katolska prästernas tvungna celibat måste t. ex. ha minskat vissa egenskaper hos släktet. Men om anlaget är mäktigt, så kan det samma sägas om uppfostran. I Amerika, där det är vanligare att adoptera barn än t. ex. i England, kan man lättare studera barn av olika föräldrar i samma hem. Man har där konstaterat, att sådana barn fast de äro mindre lika än barn av samma föräldrar, likna varandra mer i intellektuellt avseende än barn av olika föräldrar i olika hem. I stort sett kan man icke experimentera avsiktligt i samhällslära. Naturen lämnar dock ibland litet studiematerial såsom i kusinäktenskap och tvillingar. Därför har i de utsända formulären frågats, om äktenskapet i fråga är ingånget av kusiner eller annorledes besläktade. Vad tvillingar beträffar, så veta icke alla, att det finns två slag: identiska, som börjat livet i samma cell, vilken sedan delats, och tillfälliga, som äro två barn av samma far och mor, vilka råkat bli födda på samma gång. De identiska ha alltid samma kön, de äro lika som bär, ja, de ha ofta en så individuell sak som fingeravtryck gemensamt. De ge de bästa chanser, då det gäller att reda ut förhållandet mellan anlag och uppfostran. De tillfälliga tvillingarna åter ha icke mer gemensamt än vanliga syskon bruka ha, en kan vara rödhårig, en annan svart, en lång, en småväxt. Om de bli mer lika varandra än andra syskon, så beror det på att de få samma uppfostran. Om man nu kunde få identiska tvillingar, som ej uppfostrades tillsammans, skulle ett studium av dem ge värdefulla resultat. Av 350 födelser i Storbritannien komma 4

(Forts. sid. 25.)

em med olika grad av intensitet. Lika väl som man kan uttrycka tingens é, deras symboler, med bilder ur människans inre drömvärld, ur den unga människan finnes en uråldrig värld av nya former. Rätten tillansen av en period, rik på impulser och idéer, en period av upptäckarbara spelet av skapelsedriften kanske just i dag öppnar sig i ännu rönstren mot nya världar, där nya klädnader vänta att omsluta diktade s möjlighet att släcka vår törst efter nya äventyr, nya solar, nya skymconst som pågått i Nationalmuseet de senaste veckorna. För dem, som åande teckning av Léger, som är motiverad i detta sammanhang, efter ljelivets problem skola ses ur ett nytt perspektiv.

raser ha en gång intagit denna strängt patriarkaliska ställning, de ha baserat familjen på faderns obestridda valde.

Tredje stadiet beskrives som det personliga stadiet, ännu icke helt utvecklat någonstans men på väg till oss. Industrialismens utveckling har berövat hushållet många av dess forna funktioner. Staten övertar plikter, som förr voro familjens, såsom uppfostran, försörjning av de gamla. Hustru och barn bli erkända av staten som oberoende personligheter. Familjen blir mindre en slutet enhet, mindre dominerad av en person.

Ett exempel på första stadiet är trobrianderna, som bo på några öar vid Nya Guineas kust. Monogami råder, och familjen bor i faderns by. Men i motsats mot hos oss räknas släktskap genom modern. När en kvinna gifter sig och flyttar till mannen, sända bröderna år efter år mat till henne, de äro barnens förmyndare, ej fadern. En hövding efterträdes ej av sin son utan av en systerson eller av en bror. För hundra år sedan hade en gift mor i England lika litet rätt över sina barn som en far bland trobrianderna över sina, och arvslagen var nästan lika ensidig mot modern som förmyndarlagen. När kvinnan fick barn, upphörde hon juridiskt att vara en person och blev en del av mannen, ett av hans revben, som återställdes till honom. Först för 41 år sedan tog man från den brittiske mannen hans makt att inspärta sin hustru i hemmet. Nu är det sant, att en lag endast betyder något, när förhållanden bli olidliga och parterna vädja till yttre auktoritet. För femtio år sedan fanns många hustrur, av lagen kallade slavar, som voro fria kompanjoner. I dag finns många fria jämställda kvinnor, som bära det ekonomiska beroendets bojor. Vad som är det avgörande är icke fattigdom eller rike- dom utan hur familjens inkomst förvärvas och fördelas.

Två ting betyda något för en individ: anlag och uppfostran, i vilket senare begrepp här inräknas miljön, vad han äter, hur

HAN. Foto av Gunnar Lundh.

Jag sitter och funderar över två brev.

Båda komma från Tyskland.

Det ena — skrivet på svenska — förräder indignation över att man alltjämt här hemma låtsas som om demokratin i Tyskland ännu betyder något eller ens existerar.

Det andra — skrivet av en tysk partikamrat — vittnar om stark tillförsikt, att demokratin idé alltjämt lever stark hos Tysklands folk och att den andliga och ekonomiska kris tyska folket genomlever icke skall kunna bringa detta folk att helt ge sig diktaturen i våld — hur illa det än kan te sig.

*

Jag skall icke här försöka mig på en bedömning eller uppskattning av demokratin utsikter och livskraft i Tyskland just nu. Men det faller mig in, att det kan ha sitt intresse i ett vidare sammanhang att granska ett visst betraktelsesätt, som ofta kommer till synes även bland socialdemokrater, då det gäller demokratin: man uppskattar och värderar demokratin i direkt proportion till i vad mån den ser ut att ge oss makten att förverkliga våra önskemål.

Det kan synas ganska naturligt för en socialdemokrat — icke minst för den yngre generation som fått rösträtten i arv och icke så noga vet priset för dess förvärv — att resonera som så: kan vi förverkliga socialismen på demokratisk väg så må det vara hänt. Men om det visar sig att demokratin icke leder fram till våra socialistiska mål, då måste vi välja en annan metod än demokratin.

Resonemanget kan te sig bestickande. Låt oss undersöka det.

*

En annan metod än demokratin — det måste bli diktaturens. Om ett parti eller en meningsriktning icke lyckas vinna makt på demokratisk väg genom att vinna folkets flertal på sin sida — och om partiet eller meningsriktningen finner makten vara ett större och mera reellt värde än den demokratiska författningen — då kan man visst besluta sig för att söka vinna makten genom att slå ned och betvinga de andra.

Men hur ställer det sig i praktiken med valfriheten i en dylik situation?

För att betvinga och underkuva en motpart, som är numerärt starkare än man är själv, behöver man äga materiella maktmedel, överlägsna motpartens.

Är man redan lycklig innehavare av tillräcklig våldsmakt att slå ned motpartens eventuella motstånd — då är ju saken klar. (Jag skall för klarhetens skull undvika all moralisk bedömning på denna punkt, endast undersöka de rent tekniska förutsättningarna. Om jag lägger någon moralisk måttstock på detta problem, så är det närmast den, att det är omoraliskt att göra dumheter.)

Ponera emellertid, att man icke är i besittning av erforderlig våldsmakt för att nedslå eventuellt motstånd — hur ställer sig sakerna då?

Då får man beväpna sig, säger någon. "Arbetarklassens beväpning" är ju ingen okänd paroll.

Ja, det är bara en liten hake: börjar man själv beväpna sig i syfte att erövra makten i väpnad kamp, så kan det mycket väl hända, att motparten gör alldeles detsamma.

Det är just vad som karakteriserat situationen i de mera framträdande fall, där verkligheten under senare tid aktualiserat problemet: i Österrike, i Tyskland.

Och det har varit ytterligare en liten hake i båda dessa fall. I händelse den socialistiska arbetarrörelsens försökt att rycka till sig diktaturen med vapnens makt, skulle motparten i det ena fallet säkert (Österrike) och i det andra fallet med all sannolikhet haft ett stort övertag genom att redan i det aktuella utgångsläget vara i faktisk besittning av den starkaste vapenmakten.

Republikanischer Schutzbund i Österrike hade förmodligen kunnat med egna krafter komma tillräta med det fascistiska "Heimwehr". Men arbetarnas väpnade skyddsorganisation hade med största säkerhet dragit det kortaste strået, om den genom att

själv gå till attack fått emot sig den statliga militärmakten, riksvärnet. I Österrike var det fascistorganisationen som var angripande part I egenskap av angripare mot den legala ordningen fick fascistorganisationen emot sig den statliga maktorganisation, som dock allmänt ansågs vara övervägande sympatiskt inställt gent emot "Heimwehr". Österrikes socialdemokrati nödgades å sin sida i denna situation retirera från tidigare nådda positioner — vilket utan tvivel kostade stor självövervinnelse och som för en och annan ytlig bedömare måhända tedde sig som ett förräderi. Men Österrikes socialdemokrati bevarade ändock i väsentliga stycken de positioner, vilka sannolikt skulle ha gått helt förlorade, därest Österrikes arbetare varit mindre disciplinerade och icke varit i stånd till erforderlig behärskning.

Dagens situation i Tyskland är icke helt jämförlig med den i Österrike 1929. Men i princip är den icke olika. Och frågan är, om icke den fortsatta utvecklingen kommer att ge mycket av samma förlopp.

Det är de fascistiska krafterna som gå till angrepp, i Tyskland liksom i Österrike. De statliga maktmedlen äro i händerna på en reaktionär regering, som nyss ansågs helt försvuren åt fascistdiktaturens anstormande skaror. Och så tycks det upprepa sig, det för många socialdemokrat säkert överraskande skådespelet, att den farligaste reaktionära anstormen kommer att brytas mot den legala våldsmakten i händerna på en regering, som eljest minst av allt kan misstänkas för att av moraliska skrupler vilja värna någon rest av demokratin.

Här uppenbarar sig — i en av motståndare levererad åskådningsundervisning — den tingens logik, som säger, att ett parti som icke kan vinna makten med röstsedeln under fri och allmän röstning, det partiet har icke heller nämnvärd utsikt att vinna makten med våld. Den intressesplittring, som kommer till synes i partiernas röstsiffror, och som hindrar att något parti blir starkt nog att utan stöd av andra utöva makten — denna intressesplittring är för handen och visar sig vara att räkna med även i den händelse något eller några partier skulle kasta loss från den demokratiska förtöjningen och etablera tävlan om vem som först kan komma i besittning av makten att utöva diktatur. Det är förmodligen en obehaglig överraskning för Tysklands nationalsocialistiska parti, att diktaturmakt för det egna partiet icke stod att ta på hyllan bara man sträckte ut handen. Ändock var det ganska nära idéfränder som bestodo tillrättvisningen. Tror någon att läxan skulle blivit mindre hårdhänt, i den händelse det socialdemokratiska partiet varit nog fåvitskt att göra ett försök i samma stil som nationalsocialisterna?

*

Jag anser det icke à priori omoraliskt att eftersträva diktatur. Jag kan till och med — ehuru själv övertygad demokrat — anse det fullt respektabelt att personer eller partier inrikta sig på att erövra diktatur.

Det är bara det retfulla i denna ofullkomligheternas värld, att vissa ting ha vissa andra ting i följe.

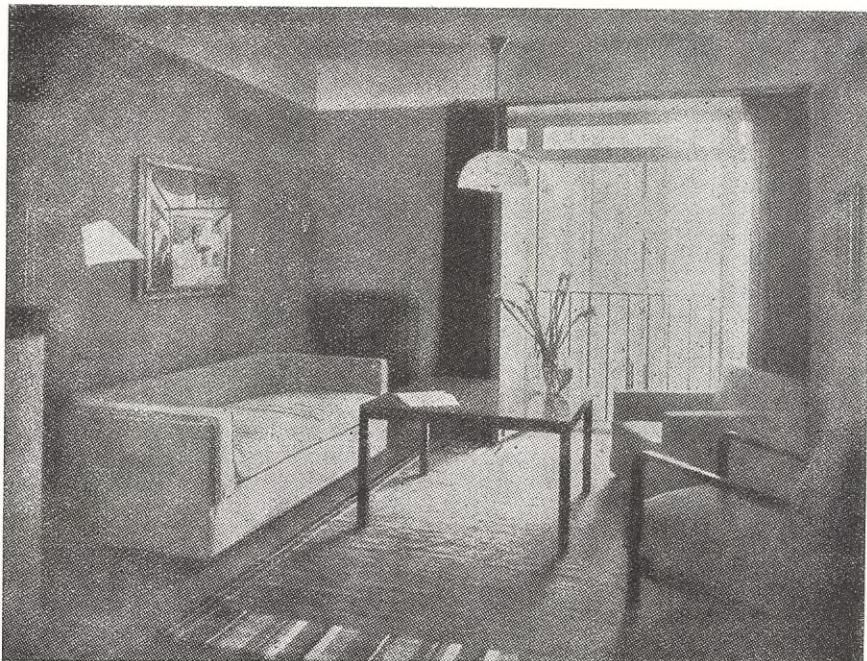
Bryter man själv den demokratiska spelregeln och inställer sig på att vinna makten med våld, så får man finna sig i att andra gör detsamma. Många diktatursträvare ha råkat ut för samma missöde som han som skulle ge den sjuka hästen pulver och blåsa det i halsen på hästen genom ett rör: hästen blåste först!

*

Detta om de tekniska förutsättningarna.

Problemet har också en annan sida, vilken för den som ser tingen på längre sikt har en mer avgörande betydelse än den tillfälliga chansen att vinna eller förlora. Redan ett försök eller en inledd strävan att etablera diktatur är en fullbordad kapitulation för den som i djupare mening omfattar demokratin idé. Denna idé är något annat och mera än frågan om lämpligaste metod att ernå en socialistisk samhällsordning. För mig är demokratin den grund, utan vars förhandenvaro en samhällsordning, värdig fria människor, icke kan varaktigt äga bestånd. Vad som finnes av denna grund ger man icke gärna till spillo.

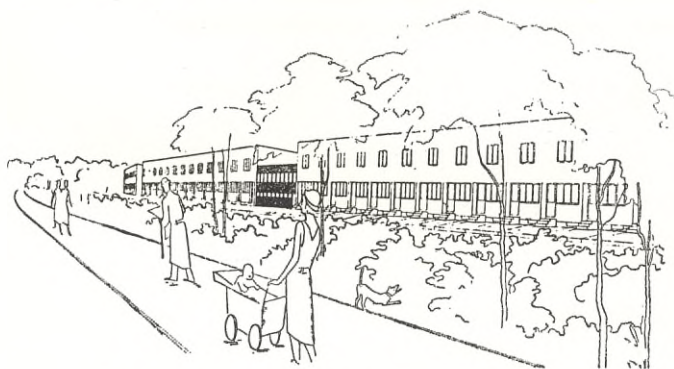
Karl FREDRIKSSON

Vardagsrum. Helstoppad soffa från Svenskt tenn, soffbord i betsad och bonad björk, helstoppade fåtöljer, klädda med tyg, flossamatta från Axevalla Varnhems-slöjd, mattförnicklad golvlampa med pergamentskärm, Svenskt Tenn, mattförnicklad pendel med opalglas från Böhlmarks Lampfabrik.

Matplatsen i vardagsrummet. Matbord i betsad och bonad björk, med hel skiva och två utdrag. Stolar i björk och klädda med tyg från Nordiska Kompaniet. Jädermatta från Svenskt Tenn.

H. S. B:s nya radhus i Göteborg.

Samarbete

mellan husmödrar och bostadsbyggare. Morgonbris öppnar ny avdelning.

Alltför ofta ritas lägenheten utan närmare tanke på de möbler, som skola placeras där, och kanske göras möblerna lika ofta utan verklig insikt om hur den bostad är beskaffad i vilken de skola fylla sin funktion. Både bostäder och möbler ha under de senare åren undergått en genomgripande förvandling, men för att denna utveckling skall leda till sunda resultat, fordras att man gör fullt klart för sig vad de kräva av varandra. Denna uppfattning låg till grund för det möbleringsexperiment, som Svenska slöjdföreningen relaterar i senaste numret av sin tidskrift Form — ett experiment, som bestått däri att man utfört en möblering av fyra vanliga lägenhetstyper i Stockholm och Göteborg. Arrangörerna förklara att de även utgått från uppfattningen att man för att ge allmänheten en praktiskt brukbar vägledning i moderna bostads- och möbleringsproblem måste röra sig med den föreliggande verkligheten. Men i trots av detta har man uteslutit den kvinnliga handen, som är nog så avgörande, när det gäller familjebostadens inredning, i all synnerhet, när det gäller smålägenheter. Flera av de sammanställda interiörerna bära tydliga spår av detta förbiseende. Där så inte är fallet har uppenbart det kvinnliga inflytandet fått göra sig gällande inofficiellt — som i de här återgivna rummen, men de höra till en lägenhet på tre rum och kök, där problemet ifråga genast blir lättare och alltså experimentet inte fullt så intressant och värdefullt som i enrumslägenheten inrymmande en familj med flera barn.

Vid ett möte i Stockholms allmänna kvinnoklubb protesterade husmödrarna mot att deras mening ej blir hörd av arkitekterna. Denna gången var det fråga om källarutrymmen i de moderna husen, vilka bostadsbyggarna funnit vara överflödiga numera. Husmödrarna menade tvärtom att den sidan av hemvård, som användbara källarutrymmen representera, borde bli bättre tillgodosedd i de nyare husen.

Morgonbris har anledning förmoda att de moderna, socialt inställda arkitekterna i själva verket skulle anse sig mycket betjänta av att få ta del av husmödrarnas erfarenheter i de små lägenheterna, endast man visste vägen att rätt nå fram till dem. Morgonbris torde ha en den största möjlighet att bli denna bro mellan de ifrågavarande intressena. Därför öppnar Morgonbris fr. o. m. detta nummer en avdelning för rådfrågning beträffande bostaden och dess möblering. Den skiljer sig från liknande spalter i andra tidningar, därigenom att den ställes in i ett större sammanhang, nämligen syftet att åstadkomma ett effektivt samarbete mellan hemmens organisatörer och vårdare, husmödrarna, och bostadsbyggarna.

Alltså, Morgonbris läsarinor, lägg öppen- hjärtigt fram edra önskemål och synpunkter och detta inte bara för det enskilda hemmet utan även de allmänna institutionerna och samlingslokalerna på edra respektive orter! En rad av intresserade arkitekter, husbyggare och möbeltillverkare stå intresserat beredda att ingå i svaromål.

Det
väsentliga
i dagens smickrande mode.

Jag är övertygad om, att de flesta kvinnor ha det som jag i sitt förhållande till kläder. Å ena sidan en del ganska heta drömmar och önskningar, å den andra sidan missmod, moraliska och ekonomiska tvivel på sina rättigheter och möjligheter och till sist ett visst förakt för problemet som sådant. Det är fullkomligt naturligt att så är. Vi se i skyltfönster, i pressen, på filmen underbara, vackra, oåtkomliga klädskapelser — och beundra, misströsta, avundas eller förakta allt efter natur och smak. Alldeles likgiltiga kunna mycket få vara. Alla måste vi ju i någon form ordna vårt klädproblem. Jag tycker inte, trots den högtstående konfektioner, att det är lätt. Hela det nuvarande systemet, där tygerna och moderna växla från månad till månad (som allt annat beroende på det nu rådande profitsystemet, om vilket i detta sammanhang kan skrivas många och hårda saker) i en

oerhört hetsig takt, gör det mycket svårt, inte att få kläder, men att klä sig bra, smakfullt och billigt.

Jag kan naturligtvis klä mig väl, om jag har så mycket pengar, att jag kan lämna mig i händerna på en sakkunnig person, som tar på sig bekymret och intresset för min person och mina kläder. Men jag kan klä mig lika bra och utan mycket pengar, om jag är villig att skaffa mig själv sakkunskap och intressera mig för mig själv. Det senare är lika viktigt som det förra. Koncentrera intresset till så korta perioder som möjligt, men ha det! Det är nyttigt och självuppfostrande. Jag vill till och med påstå, att det är en skyldighet, lika väl som att föra ett ekonomiskt hushåll, att se till att få bästa möjliga resultat av mitt arbete med mina kläder. Det sparar tid och kraft att veta något

Gift Er aldrig

förrän Ni besökt vår utställning av
Möbler, Mattor, Gardiner.
(Stockholms största.)

Bröderne Ljunggren

MALMSKILLNADSGATAN 15

om kläder. Det är en lyx att slippa, men en lyx som vi vanligen inte ha råd med. Jag kan tänka mig en dag att vi kunde komma därefter, som männen nu, att vi kunde överlämna det uteslutande åt specialisterna, sömmerskorna. Men än äro vi faktiskt inte där. Modeindustrin pressar med alla reklammedel in i vårt medvetande nya linjer, nya färger, nya tyger. Det är bra om man kan bjuda motstånd mot de värsta utsvävningarna i denna försäljningshets, men det är fullkomligt orealistiskt att tro, att man genom att dröja sig kvar vid ett tidigare mod har vunnit något slags personlig frihet gent emot "modetyranniet". Vi lever i den värld som är, t. o. m. i Ryssland tränger moderna genom alla murar, det dröjer bara något längre.

Det är verkligen praktiskt att försöka snabbt fatta det väsentliga och hållbara i en ny smakriktning och inom denna ram behålla sin individuella frihet.

Låt oss därför uppskjuta en allmän diskussion om kläder till en annan gång och i stället, såsom var min egentliga uppgift, tala om kläder hösten 1932.

Vilka drag äro väsentliga? Ja, det är aldrig det mest iögonfallande, som man snart tröttnar att se — puffärmar, pelleriner, blanka knappar och sådana detaljer. De kunna användas på dem det passar och klär. Sådana saker kunna varieras i det oändliga och måste underordna sig bärarinnans speciella fordringar och villkor. Kläderna skola tjäna, passa och gärna smickra.

Ja, det nya modet är avsett att smickra, klä, som vi bruka uttrycka det. Delvis till skillnad från tendensen under en lång rad år, då vi skulle underordna oss kläderna i en viss stil, så skall nu i stället klädningen vara en ram, ett mjukt naturligt hölje för bärarinnan. Den är kanske mera konstrukt gjord än någonsin, men det syns inte. Det är inte modellen det beror på, utan på inprovning och utförande. Syr ni själv, så ha respekt för er själv, ert arbete och ert verk, ett slags aktning för er egen person och för materialet, som skall formas. Detta är nästan avgörande för resultatet, och just i en sådan inställning består hemligheten med den franska klädkulturen. Sy väl. Där maskinen är för klumpig, snåla inte med handsöm. Läggs särskild vikt vid alla avslutningar, i halsen, vid ärmarna nedtill. Ett verkligt utfört plagg varar dubbelt så länge. Gör det till ett mycket svåruppskrättat plagg.

Men det finns några väsentliga drag i det nya modet. Vi ha varit vana att tänka oss en klädning i två mer eller mindre sönderskurna och arbetade halvvar, förenade i sidorna och i den mån klädningen varit delad i kjol och liv, hopsatta vertikalt under något skärp. Nu bör man i stället i stort sett betrakta klädningen som två halvvar, som sammanfogas mitt fram och mitt bak. Naturligtvis kan sammanfogningen varieras, det kan finnas en smal våd bak eller fram som förenar de båda halvorna. Sidsömmen kan också finnas, men det viktiga är att man förstår tanken, att de båda halvorna äro två sidohalvor som provas tillsammans bak och fram. Man ser figuren i profil. Sidlinjen på kjolen blir härigenom rak, snedd och vidd i kjolen kommer bak och framför allt fram, livet blusar icke i mellangärdet utan följer (men icke för hårt) kroppens linjer. Hela kjolarna kunna stundom tagas med tyget på snedden, vilket är mycket tacksamt vid inprovningen, men man bör låta tyget töja sig, innan man syr sömmarna definitivt.

Kjolen och livet, där dessa icke skäras i ett, förenas ofta ovanför midjelinen, medan skärpet och midjemarkeringen bibehåller sin naturliga plats. Ärmarna ha ofta raglansnitt eller göras något pingvinformade med ett större ärmhål. Överhuvud förenas ärmarna med överdelen i alla tänkbara skärningar och linjer utan den vanliga på axeln. Men även den är fullkomligt tillåten.

De här avbildade klädningarna äro exempel på den nya enkla linje, som är karakteristisk för det bästa i höstens mod. Modellerna 1, 2 och 3 äro olika variationer av samma tema och karakteristiska för det nya sättet att behandla materialet. Ett mjukt fall, rak i sidorna och vidden i kjolen samlad fram. N:r 1 visar ett lätt och tacksamt sätt att förena kjol och blus med en söm mitt bak och en mitt fram, eventuellt en söm även i sidan. Modellen n:r 2 bör sys i ett mjukt tyg med fall. Ärmarna visa

en karakteristisk skärning i axeln. Men sy gärna underärmen snäv nedtill. Framvåden är starkt sneddad, eller kan rent av tas med tyget på snedden. I det senare fallet måste sömmarna nålas ihop vid provningen, så att tyget får töja sig ordentligt innan det sys ihop. Ingen krage, utan framstycket som klipptes något bredare upptill, får falla i ett mjukt veck. Tyget kan även här tas på snedden.

N:r 3 har kjol och överdel i stället sammanfogade nedanför midjan. Framstycket klipps i ett med ett skärp, som knytes eller med ett spänne sammanhålles i ryggen. Den har en av årets puffärmar, som dock bör användas med en viss försiktighet, d. v. s. bara om den klär figuren.

Ett tacksamt, men kanske inte så lätt sätt att sy en vacker ärm, är att ta tyget på snedden, prova in det nedtill runt underärmen, låta ärmen få en viss vidd i överärmen och mjukt följa axeln (med en liten sprängsöm längs axeln) och fortsätta ända in till halsen. Modet tillåter faktiskt, att man syr av en söm, varhelst man behöver den för att få klädningen att sitta väl.

N:r 4 och 5 visa exempel på hur man kan sy ett stabilare tyg i en vardagsklädning. Framvåderna äro svagt sneddade. I n:r 4 får blusen gå ned på ärmen, ett snitt som dock endast passar för dem som ha tunna axlar.

Det finns många mjuka vackra ylletyger att välja på och för den finare klädningen tjocka, tunga vackra creper i konstsilke. Men om tyger vill jag gärna skriva en annan gång. Välj den färg som klär er och passar till hatt och skor. Och försumma inte hatten. Den hör i år till på ett alldeles särskilt sätt och skall vara absolut klädsam till ert ansikte och er klädning. Modellerna bjuda på många faror och fällor för oss vanliga människor.

V Ä L J E N E N K E L O C H K L Ä D S A M !

KLYFTAN

ROMAN AV ELLEN WILKINSON

Översättning från engelskan av Rickard LINDSTRÖM

Forts. fr. föregående n:r.)

VAD SOM REDAN HÄNT.

Joan Craig är en vacker, tjugosexårig kvinnlig fackföreningsfunktionär, som blivit trött och uttråkad av alla små vardagliga bestyr. Hon vill helst ge allt på båten. Men så dyker plötsligen någonting upp, som ger hennes liv nytt innehåll. Det drar samman till en stor strid inom Englands sociala värld: gruvarbetaravtalet, omfattande en miljon arbetare, är uppsagt och arbetsgivarna vilja med regeringens hjälp pressa ner de redan låga lönerna. Joan tycker att hennes livs största äventyr rycker an. Hon får följa med sin chef, förtroendemannen William Royd, till de avgörande förhandlingarna i London. I den brittiska huvudstaden har hon fina bekanta i de litterära, halvbohemistiska kretsarna. Hon tar in hos en av dem, den förtjusande halvgamla fröken Mary Maud Meadowes, som bebor en komfortabel lägenhet i den "litterära" stadsdelen Bloomsbury. Lyxen hos Mary Maud sticker starkt av mot tillståndet i de arbetarhem, Joan är van att se.

Under denna tid stiftar hon bekantskap med ett antal journalister, bland dem den högt skattade novellförfattaren Tony Dacre. Sedermera träffar hon även dennes hustru Helen, en vacker lyxkvinna, som sysselsätter sig med diverse intellektuella hobbies, och som är mest rädd för den hotande strejken, därför att den skall korsa hennes planer om vissa teaterevenemang. Joan känner sig fientligt stämd mot Helen, och hennes känslor bli inte vänligare, när hon kommer under fund med att Helen genom sin livsföring och sina intressen kommit i en ohjälplig motsättning till Tony, vilken Joan från första stund fått mycket sympati för.

Den stora striden måste bryta lös. För Joan känns det som en befrielse. Äntligen får hon vara med om något stort, äntligen får hon göra verklig nytta. I det dramatiska ögonblicket träffar hon ytterligare en man i gruppen av journalister. Hans namn är Gerald Blain. Han har tjänstgjort som flygare under kriget och hans erfarenheter har ställt honom i harnesk mot hela samhällssystemet. Blain har brutit med sin rike fader och darrar nu av iver att få ställa sig i den socialistiska rörelsens tjänst. Han är känd som en enstöring och kvinnohatare, men Joan lyckas genast komma på god fot med honom.

Deras vänskap befästes ytterligare vid deras gemensamma medverkan vid ett strejkmöte i ett gruvdistrikt. Joan håller ett glänsande tal som gör en oerhörd effekt på de strejkande arbetarna.

Joans röst hade nu en passionerad klang. Hon talade om fackföreningarnas önskan att få fred och om underhandlingarna med regeringen för att komma till en uppgörelse, som kunde hjälpa gruvarbetarna. Hon upprepade för dem vad järnvägsmännens ledare hade sagt: "Jag har tiggat för att få fred, jag har krupit i stoftet för att få fred."

— Om regeringen vill strid, sade Joan, så skall den också få det. Det bifall, som mötte dessa ord, skakade byggnaden. Mary Maud såg på Tony. Denne följde med en bister blick den röda figuren på tribunen.

Förändrande sin röst talade nu Joan om tillståndet i gruvdistrikten, fattigdomen i järn- och stålstäderna, bristen i Lancashire. Dessa bedrövliga fakta kände åhörarna igen från sitt eget dagliga liv. Joan gick in på dessa upprörande detaljer med den revoltstämning, som jäste i hennes inre.

— Det gäller först gruvarbetarna. Bli de slagna, så är vi slavar. Åter steg bifallet mot taket. Kvinnor gräto, då de hörde Joans framställning av arbetarnas läge, och män jublade bifall åt hennes kamplidelse. Det blev tyst igen. Joan hade talat en hel timme och hennes kraft avtog. Med en röst som darrade men som ändå tappert fortsatte, slungade hon ut utmaningen till kapitalisterna:

Varhelst en gruvas spelverk går,
vi är begravda för er.
Där vägen ett skepp i spillror slår,
det är våra offer ni ser.

Sök våra döda vid ugnarnas glöd,
i fabriker som livskraften tog.
Om blod är pris för ert överflöd,
vid Gud, vi betalat nog.

Hon sjönk utmattad tillbaka i sin stol. Det blev inte ens fråga om någon mer talare. Publikens svallade omkring hennes plats. Tony strävade efter att nå henne, men var hjälplös i trängseln. Men Joan var säker. Massan trängde sig tillbaka och släppte henne igenom. Mary Maud och Tony fingo tag i henne, kommo in i bilen, med sekreteraren vid sidan om chauffören. De foro sakta genom den täta massan. Ingen drottning kunde haft ett sådant mottagande i Shireport.

Mary Maud var halft hysterisk — en blandning av beundran och fruktan. Joan satt stilla tillbakalutad — mycket tyst. Kraften hade försvunnit från henne. Då de återkommo till sekreterarens hem, tog den kloka hustrun hand om Joan, och återkom snart med underrättelsen att hon lagt henne till sängs. Det lilla hemmet hade nu blivit fullt med folk. Blain gick med några av männen till en krog i grannskapet, och Tony följde Mary Maud till hotellet, där rum beställts. Han var så fientlig mot tanken på allt prat, att den vänliga själen vid hans sida endast kunde trycka hans arm. Hon kände på sig att hennes hjälp var allt för svag för det, som nu rörde sig på djupet inom honom.

Då han lämnade fröken Meadowes, synbarligen för att söka efter Gerry, vandrade Tony raskt utefter den enkla, fattiga huvudgatan ut ur staden. Män stodo i gathörnen och diskuterade mötet, och Tony hörde då och då hur Joan berömdes, då han gick förbi.

— Dä' va' e' rejäl jänta, sade en djup röst på Yorkshiredialekt. Dacre önskade bli ensam för att kunna tänka, för att kunna begripa, vad som försiggick med honom. Han erinrade sig Rays hastiga ord: "Se efter min lilla kamrat, Joan Craig, flickan i röda hatten", vilka bragt denna unga kvinna in i hans liv. Hennes okonstlade vänlighet hade blivit någonting så nytt för honom efter erfarenheterna i hans egna uppstyltade och konstlade kretsar. Joan var ung, frisk och i kontakt med levande livet. Att tala med Joan om hennes arbete var som att öppna fönstret till ett kvalmigt sällskapsrum i Bloomsbury mot den friska parken utanför.

Men denna afton hade visat honom en annan Joan — en kvinna med glöd och lidelse. Han grep fast i porten, mot vilken han lutade sig. Han ville tänka sina tankar till slut, men han fick bara rum för önskningsar. Hela hans varelse tränade efter denna unga kvinna. Han kunde inte tänka på Helen — hela hans liv föreföll upplöst i dimma. Och inne i dimman fanns ingenting annat än en ung kvinna i en röd klänning. Det kunde inte bli något. Det var vansinnigt, naturligtvis. Joan var inte lik hans hustrus vänner, som tillbringade en natt med en tilldragande man lika lätt, som de deltog i en tennismatch — eller, om det gällde, själva togo initiativet. Men hennes oberördhet endast ökade hans eld. Tony var för första gången i sitt liv förälskad, vid fyrtio års ålder. Hans lidelse för Helen hade varit en stark, fysisk känsla. Hon hade dödat den, genom att utnyttja den alltför skickligt.

— Detta är löjligt, sade han och ruskade sig otåligt, som om

Carnusol rengör och polerar möbler m.
m. utan att lämna fett efter sig.

Absolut oskadligt för ytan. Pris pr flaska Kr. 1:25.

Säljes i alla Färg- och Kemikalieaffärer.

Fabrikant: WINGÅRDS, MALMÖ.

han kunde skaka bort den anfäktelse som grep honom. "Jag har endast känt henne två dagar" och dock visste han att det inte var så. Sju år tidigare hade denna kvinna, som han sett på ett möte där hon hade talat, haft en stark verkan på honom. Dagen efteråt hade han inte kunnat glömma henne, och han hade spekulerat på hur han skulle kunna träffa henne. Känslan hade plånats ut under vardagarnas enahanda, men den hade kommit över honom igen liksom en våg, då han såg henne i konferensernas pressrum. Men om han hade sett henne för sju år eller två dagar sedan, vad betydde det egentligen? Hon visste, att han älskade henne, och det tjänade ingenting till att han resonerade med sig själv om den saken.

— Sådana känslor skulle jag inte kunnat hysa vid tjugo år, mumlade han. — En man måste ha levat, vara verkligt mogen, för att veta vad kärlek är.

Han stirrade på månen och försökte att tänka — att återvända till verkligheten. Hans sinne verkade som ett förvirrat kaos. — Dom sa', att du gått ut för att leta efter mig.

Blains röst bakom honom återförde honom till jorden på ett ögonblick.

— Om du hellre vill vara ensam — — — En blick på Tonys ansikte hade gjort den unge mannen förskräckt. Gerry stod nära intill honom. Han tog icke hans arm, men han lutade sin kropp mot Dacre. Han hade själv haft sina svåra stunder och visste, vilken styrka det var, att känna en väns stöd.

De två männen vandrade tysta åter mot staden. De kemiska fabrikernas höga, mörka skorstenar stodo svarta mot det röda skenet från järnverket på andra sidan floden. Dessa jättefabriker fyllde Blain med spänning. Kampen för att behärska dem föreföll honom vara det viktigaste av allt i livet. Om bara strejken kunde taga dem ur sådana händer, som hans faders, männen som endast representerade dividender och procent — siffror i en lig-gare — och giva dem åt arbetarna, ingenjörerna, männen som kunde bygga en ny värld. För Blain hade arbetarklassen, männen som fyllde hans möte i afton, blivit Den dolde Guden. Tony avbröt hans tankar — talade med tveksam röst.

— Joan höll ett fint tal i afton.

— Jag hörde det. Männen äro hänförda över det. Jag skulle vilja höra henne, då hon blåser på som bäst.

— Hon är ingen fabriksvissla, gubbe.

— Jag vet — ursäkta — jag menade, då hon är i sin bästa form.

— Gerry — Dacre tvekade så länge att Blain förstod, att han sökte vinna förtroende för honom — Gerry, är du förtjust i Joan Craig?

— Jag tycker mycket om henne — hon är en rivande tös, inte sant? Hon har ett utmärkt förstånd och är begåvad på alla vis.

— Det såg ut som om ni skulle ha mycket trevligt tillsammans i dag.

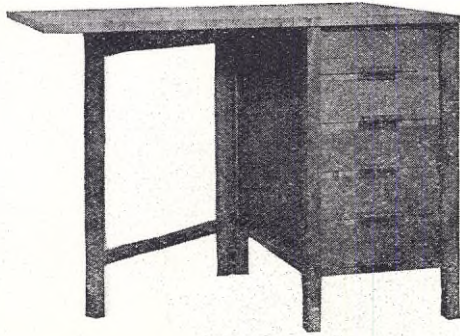
Hon sköter sin hy enligt ny metod!

I ruskigt och fuktigt väder mår hyn ej väl. Den spricker sönder och blir spröd. Skydda Eder häremot med Faréna.

- Massera hyn varje kväll grundligt med Faréna friluftscrème eller olja. Hudvävnaden stärkes och står sedan bättre emot otjänlig väderlek. Regn, väder och vind skada ej mera.
- På morgonen använd även Faréna, men tag då gärna av havrecremen, den intorkar fort och huden blir ej glansig därav. Faréna havrecreme skyddar hyn under dagen, motverkar uppkomsten av rynkor samt utgör ett idealliskt underlag för puder.

FARÉNA
havrecreme • olja • friluftscrème

MODERNA MÖBLER FÖR
SMÅLÄGENHETER

Hyresgästernas Möbelaffär

BRUNKEBERGSTORG 14, Stockholm

— Ja, hon är det sorts flickor, som en yngling kan trivas utmärkt med — på jämställd fot. Jag kan inte tåla flickor som anstränga sig för att verka tilldragande — är dom inte rysliga? Joan bryr sig inte ett förbaskat dugg om, vad man tänker om henne, hon är intresserad för livet självt och för vad som rör sig i tiden.

— Förlåt att jag är frågvis, Gerry — jag är inte lissmande, det vet du — men, i alla fall, jag menar . . . tror du att du skulle önska gifta dig med henne?

— Gode Gud, nej! Jag har ju endast känt henne se'n fredag. Lite' hastigt, är det inte, även i dessa dar?

— Ja, jag vet inte. Jag menade heller inte att du skulle tala med henne om giftermål nästa vecka — jag bara undrade, ja, om det fanns något sän't i luften.

— Inte för mig, sade Gerry med eftertryck, och inte för någon annan heller. Jag kan inte gifta mig, gamle gosse, hur skulle jag kunna det? Jag undrar . . . ja, titta på mig.

— Ditt ansikte? Du är väl inte ängslig för det, eller hur? Allihop tycker om dig för det. Dessutom vet ingen hur makens ansikte ser ut sex månader efter giftermålet.

— Det gäller inte bara mitt ansikte, ty jag är ett komplett vrak. Läkarna ha plockat ihop mitt innanmäte riktigt bra — men det är inte gott nog åt någon kvinna, tror du det?

Dacre sparkade till en sten på vägen.

— När jag tänker på mitt lumpna jobb under kriget, sade han, och vad pojkar som du gick igenom i Frankrike . . . o, Gud . . . jag . . .

— Dumma åsna. Vi fick alla vad vi voro bestämda för. Men, hur som helst, jag ska' inte gifta mig. Jag har fått ting att utföra i livet, som inte passa för äktenskap. Allt som är kvar av mig skall vigas åt arbetarrörelsen.

Blain bjöd en cigarett, som Tony tog emot. De stannade i skyddet av ett träd för att tända dem, och sedan gingo de tysta en stund. Till slut sade Gerry skyggt, som om han med svårighet fått tag i sina ord någonstans långt borta:

— Men jag undrar, Tony, har du fått tycke för Joan Craig? Den äldre mannen skrattade — ett kort, bittert skratt.

— Ja, jag fruktar att jag fått det, Gud hjälpe mig.

Och då Blain förblev tyst, sade han:

— Idiotiskt, eller hur?

— Jag vet inte — man kan inte hjälpa sådant. Men Tony — jag föreställer mig inte att Joan har tid att bli förälskad i dig nu, men jag tror att hon har lust — och jag gissar att hon vill — det vill säga om hon någon gång sansar sig länge nog för att kunna se vad som inträffat med henne.

Tony skulle velat ge sin själs salighet för att kunna fråga: "Hur vet du det? Har hon sagt någonting?" men det kunde han uppenbarligen inte, och Blain sade ingenting mer.

— Jag älskar henne, Gerry. Jag gick ut för att tänka igenom alltsammans, men det finns ingen utväg. Jag vill inte förstöra livet för en kvinna som Joan, och Helen vill inte skilja sig från mig.

— Om Joan vill ha dig, så be Helen Harnay att dra åt helsike. Impertinensen i Gerrys ton överraskade Tony.

— En man kan inte utan vidare göra det med sin hustru, Gerry.

— Jag generaliserar inte. Jag sade, att du skulle be Helen dra åt helsike. Hon har under de senaste tio åren varit i starkt behov av en man som kunnat säga detta åt henne, och det är rama sanningen, Tony.

De hade nått hotellet och en sömnig nattportier talade om för dem att klockan var två.

— Herre Gud! Vi kan inte ge oss i väg senare än tio i morgon. Joan önskade komma tillbaka till London. So long, gamle gosse. Rakvatten precis åtta, vaktmästaren.

Tony klädde inte av sig. Han kastade sig på sängen med händerna under huvudet. Blain kom in.

— Ja, trodde jag inte att du skulle hemfalla åt en så'n här förbannad dårskap. Gå och lägg dig ordentligt, du sakramentskade idiot. Pappa ska' stoppa om dig.

Blain bokstavligen drog av Tony kläderna, fick på honom hans pyjamas och knuffade honom i sängen.

— Lyssna nu, Tony. Jag kom för att säga en sak. Om du har de känslor för Joan som jag kunde se på dig, då jag hittade dig ute på landsvägen, så måste du säga det åt henne. Nej — vänta, jag har inte talat ut än, sade han då Tony visade tecken till protest. Jag vet att du är gift. Jag känner Helen. Jag vet att Joan inte står på Bloomsburys standard. Du kan inte säga någonting förrän strejken är över. Joan har annat att tänka på än kärleksaffärer, men när striden är vår skall du tala om allt för henne, om dina känslor äro likadana.

— Du säger det, Gerry!

— Jag vet vad du menar. Kvinnohatare och så vidare. Jag är inte det, Tony. Jag vet litet för mycket om kvinnor för att inte uppskatta en sådan som Joan, då jag ser henne. Jag vet vad jag talar om.

— Kan du inte berätta för mig, Gerry? Kom och lägg dig här, du fryser.

Tony var så förälskad att han likt en skolflicka önskade tala om kärleksaffärer.

— Nej, jag lägger mig inte här, och jag kommer inte att hålla dig vaken hela natten för att prata likt en annan Ethel eller Poppy. Någon dag längre fram ska' jag berätta för dig. Det ser ut som om jag skulle bli tvungen till det, såsom det nu bär sej till. Men jag ger dig ett råd — säg allt till Joan, när den här affären är över. Det är hon som ska' bestämma, inte du. Se så, nu är farbrors aftonberättelse slut. Nu sover lille Tony snällt. Go' natt! — Och Gerry var gången, men Tony hade sett att hans ögon voro fuktiga.

(Forts. nästa nummer.)

TÄNK PÅ DE ANHÖRIGA
FÖRSÄKRA ERT LIV I **FOLKET**

Linoleumfernissan
No 500
är bäst!
A.-B. NORDSTRÖM & SJÖGREN - MALMÖ

Upp genom luften — bort över havet . .

Med dig luftens jätte, avståndens betvingare, sändes vår varma hälsning till Finlands socialdemokratiska kvinnoförbunds kongress, hållen i sena oktoberdagar.

Med beundran ha vi följt Edert kloka och ihärdiga upplysningsarbete bland kvinnorna. Eder propaganda för socialismen ute i bygderna är inget hastigt slocknat ordfyrvärkeri. Tvärtom göra ni allt för att gärningarna skola verka in i framtiden. De komma säkerligen också att en gång vittna om den fasta målmedvetenhet, som är så utmärkande för det finska kvinnoförbundets sakliga och tålmodiga arbete — en insats som verkligen kan tjäna socialdemokratin och få det levande ljuset att tränga igenom denna av antisocial och antidemokratisk anda så mörka tid.

De frågor, som föreligga på kongressens bord, tala alla därom, men vi vilja särskilt bemärka fredsfrågan. Ty om icke världen vinner försoning, och det fredliga arbetet givres växt och näring kan aldrig nöden upphöra bland folken, den stora arbetslösheten med sin vånda aldrig avhjälpas eller ens mildras, ej heller de andra sociala problemen, som kongressen går att behandla, bringas till en god lösning. De socialdemokratiska kvinnorna vilja freden och därför måste alla kvinnorna vinnas för socialdemokratin.

Med förvisning om att kongressen kommer att anta sådana beslut, som ger förbundet ytterligare kraft och förmåga att väcka, upplysa och värva kvinnorna för socialdemokratin och dess höga mål hälsas den hjärteligen av

Sveriges Socialdemokratiska kvinnoförbund

Familjelivet

(Forts. från sid. 17.)

tvillingpar till världen, därav ett par identiska. Alltså under de närmaste fem åren niotusen par identiska tvillingar i Storbritannien. Om ett av femtio sådana par vid födelsen adopterades av olika föräldrar och kunde jämföras och studeras under uppväxten, skulle socialbiologien göra ett språng framåt. Och därför frågas i familjeformulären just om tvillingar.

Kvinnans ålder vid barnafödandet har en viss betydelse på avkomman. Så är t. ex. tvillingfödelse vanligare hos kvinnor mellan 35 och 40 år än under någon annan livsperiod. Därnäst är den vanligast efter 40. Enligt ett gammalt påstående skulle sjunde barnet av ett sjunde barn bli ett geni, vilket dock tycks rubba vad vid veta om ärftlighetslagarna.

Anlagen äro givna men uppfostran kan ändras. Med uppfostran menas det som händer nio månader före födelsen lika väl som efteråt. Kinesen räknar med en viss logik sin ålder från conceptionens ögonblick och är enligt vår räkning 9 månader yngre än sin uppgift. Men om vi kunna få reda på hur den uppfostran spelar in, som framkallar ett gott eller dåligt resultat, så kunde vi uppmuntra eller förändra den.

Den sjunkande födelsesiffran är oskiljaktig från frågan om ekonomin. Och i familjelivets ekonomi spela kvinnorna en viktig roll, dels genom att de ge ut större delen av familjens inkomst, dels i tiotusentals fall genom att de arbeta utom hemmet. I en lustigt turnerad dialog i denna bok diskuterar en man och en kvinna den gifta kvinnans arbetsproblem. Det finns ledsamt nog, säger kvinnan, en viss fördom mot gift kvinnas arbete i fråga om bättre betalade yrken, där det blir tal om konkurrens med männen. Men jag har aldrig hört någon invända mot det arbete, som dagligen göres av den armé av kvinnor, som städa Londons

Fru Signe Vessman, stiger ombord på Finlandsflyget.

kontor morgon och kväll. Jag skulle känna mig mer sympatisk för fienderna till kvinnoarbetet, om de också invände mot detta slit och släp!

Kvinnorna, heter det på ett annat ställe, nöja sig numera inte med att gnida och polera föremålen i hemmet —, hon har den moderna teknikens hjälpmedel, och den sjunkande födelsesiffran har förändrat den gamla tanken, att kvinnans enda arbete är att sätta barn till världen. I formuläret frågar man kvinnan, varför hon arbetar utom hemmet. En mängd skola säkert svara: för att ge barnen en god uppfostran. Förr ansågos barn inom arbetarklassen som en liten ekonomisk tillgång. Men förbudet mot barnarbete och skolålderns höjande — för närvarande fjorton år — ha ändrat dessa förhållanden. Då det var fråga om att höja skolåldern till femton, föreslogs det, att staten skulle betala föräldrarna en ersättning under detta extraår.

Hon: Andra säga att vi ha bättre råd till det än till andra saker vi ge ut pengar på nu, t. ex. rustningar.

Han: Och andra tycka, att ungarlar borde betala skatt på öl och tobak och annan lyx, som den gifte mannen ej har råd med.

Hon: Och somliga fackföreningar äro emot det, emedan de tro det skulle reducera lönerna.

Han: Och andra fackföreningar äro för det, emedan de tro det skulle öka fackföreningens avtalskraft.

Spara på värmen!
Elda ekonomiskt!

HANDÖLS

Täljstenskaminer
lämna bästa värmen.

Vacker prisvärd svensk kvalitetsvara.

Föras av Eder leverantör.

**HANDÖLS NYA TÄLJSTENS- och
VATTENKRAFTS AKTIEBOLAG**
Birger Jarlsg. 33, Stockholm.

En fråga i formuläret, som orsakat en del skämt i pressen, är den som gäller "platsen där kontrahenterna möttes". Men även om det finns en massa gifta människor, som icke blivit förälskade vid första anblicken, så hade de aldrig råkat, om de icke träffats någonstans första gången. Och förhållandena hur ett äktenskap kommer till stånd har onekligen intresse för studiet av familjen och dess väsen. Numera betraktas giftermål i England som i många andra länder som en rent personlig sak för de båda parterna. Men en hel del skola märka, att familjeförhållandena ha spelat in avsevärt, de ha inverkat på den ålder, vari parterna gifte sig och den person var och en valde. Hos primitiva folk och hos de kungliga är giftermål till största delen en affär mellan två familjer, även om till och med kungligheten nu börjar lämna den traditionella vägen. Somliga mena att familjens inflytande håller på att avta, andra att det varar även sedan barnen lämnat hemmet. Ett svar i formuläret gäller frågan, i vilken utsträckning barnens sysselsättning bestämdes av föräldrarnas sociala eller ekonomiska ställning. Det är långt från de okunnigas lägsta nivå till den administrativa världens och yrkeslivets höjder. Stanna de människor, som klättrat upp eller falla barnen ned till den föregående familjens nivå? En undersökning har visat, att t. ex. läkarvetenskapen ännu allttjämt praktiskt taget är ett yrke utom räckhåll för de lägre klasserna i England. Man har vidare beräknat, att 4 eller 5 av tusen folkskolebarn nå uinversitetet och 12 av hundra folkskolebarn få hjälp att klättra upp för uppfostringsstegen.

Liksom alla sociala grupper, kyrkor, religiösa ordnar, fackföreningar, ja t. o. m. hemliga farliga sällskap i Amerika, hade familjen till första ändamål ömsesidig hjälp. Men stödet kan urarta till nepotism, det var därför som redan Plato angrep den privata familjen och ville — åtminstone för de styrande klasserna ersätta den med ett kommunalt liv, där familjekänslan utsträcktes till hela gruppen. Vilket Aristoteles döpte till en urvattnad känsla. I vår tid angripes familjen på nytt av liknande skäl. Bernard Shaw har sagt om medelklasshemmet: Det är inte naturligare för oss än en bur för en papegoja. Dess stora fara för nationen ligger i de små synpunkterna, det lumpna tyranniet, de falska sociala anspråken, den ändlösa avunden och det ständiga kivet. Men familjen kommer nog att överleva Shaw liksom den överlevde Plato!

Politisk frihet är otillräcklig, om den ej åtföljes av ekonomisk frihet. Kan en gift kvinna bestämma sitt eget öde, när hon måste be sin man om varje öre, när genom årtal av samliv och moderskap alla andra sysselsättningar äro stängda för henne så att hon icke kan lämna honom? Den ryska teorien har sökt lösa detta kvinnans problem. Alla män och kvinnor ha i Ryssland arbete, äktenskapet är ett fritt kontrakt. Bli det inga barn, arbetar parterna, finns det barn, får modern tjänstledighet med full lön vissa månader före och efter nedkomsten. En viss proportion av faderns inkomst avskiljes, innan han får den, och ges till modern, om hon sköter barnet eller till krubban, om hon satt det där och återgått till arbetet. Detta avdrag äger

rum vare sig äktenskapet fortsättes eller icke. Detta betyder fullständig jämlikhet mellan könen och de gifta kvinnornas ekonomiska emancipation. Man tycks alltså i Ryssland mätta ett definitivt slag mot familjen — liksom Plato för 2300 år sedan, — emedan familjekänslan förstör männens lojalitet mot staten och gör dem till familjeegoister. Men antagligen föredrar det engelska folket att arbeta ut ekonomiskt oberoende för kvinnor efter en annan linje, eftersom flertalet gifta kvinnor där trots ökat politiskt intresse föredrar att bygga hem framför att söka betalat arbete utanför hemmet.

Det är intressant att se, att nativitetens sjunkande icke började inträde, då folk började bli fattigare eller kände sig fattigare. Tvärtom kom den just då den nya världens öppnande gjorde alla rikare och skaffade mera utrymme. En engelsk auktoritet, professor Carr-Saunders, menar, att om den nuvarande nativiteten fortsätter, skall den engelska befolkningen snart dö ut, men han var icke pessimistisk utan menade, att då det blev nödvändigt, en vädjan till den mest ansvarskännande delen av befolkningen skulle ha effekt, att dessa skulle bli framtidens föräldrar. Men för att återgå till den ryska teorien, då det endast finns ett penningförhållande mellan far och son, kan man fråga: Kommer någon alls att skaffa barn till världen? Skall någon utom några få, som äro absorberade i sitt arbete, ha tillräckliga motiv för att arbeta sig upp i denna värld? Skall livet bli intressant och ålderdomen något så när dragligt? Envar vet ju, hur föräldrar slita och spara och öka rikedom i världen för att ge barnen en bättre möjlighet i livet. Om det ekonomiska motivet skall begränsas till att skaffa sig själv bättre kläder och logis, hur tråkigt skall icke livet bli? Men å andra sidan kan man säga mot vårt system: Blir inte barnen bättre skötta kollektivt av experter än av otränade mödrar, som följa gamla traditioner? Är familjen som sista tillflykt förenlig med hustrurs och mödrars ekonomiska oberoende? Skall familjen som den är och som den utvecklar sig ge oss nog befolkning och den rätta befolkningen? Det är några frågor, som alla borde övertänka.

Då ovan citerade bok gick i tryck, hade 8.000 formulär återsänts. De gävo fullständiga uppgifter om 18.000 familjer, 40.000 äktenskap, 18.000 enskilda personer. Äktenskapen sträcka sig över varje tiotal från 1850 till 1930. Ett vackert material för en statistiker att arbeta med. Man beräknar att resultat av den intressanta granskningen skall kunna bli klar om några månader.

Nexö om sig själv.

(Forts. från sid. 15)

hans diktning trots sin egenskap av intim dansk miljöskildring är så i övervägande grad universell; Nexös mor var av både tysk och svensk härstamning, hennes farfar var sydtysk och hennes mor svenska, och det lär ha varit ett judiskt inslag i släkten i ett eller annat led, fadern tillhörde en gammal bornholmsk släkt, vars härstamning antagligen var tysk men som genom en del generationer fått den specifikt bornholmska mentaliteten: ofantliga möjligheter, kraftmättad förmåga, benägenhet till desperation, att vara manfolk i såväl dygd som last.

Dryckenskapen var faderns förbannelse. Den gjorde i själva verket livet till ett helvete för hela hans familj och var om icke just grundorsaken till dess gång efter annan ohyggliga fattigdom, så givande anledning därtill. Nexös skildring av spritens verkan i detta fall innesluter otaliga arbetarfamiljer på den tiden och i vår tid också vad det beträffar. Intressant är ävenledes hans behandling av spritbruket bland arbetarna som socialt problem och hur detta problem i Danmark kommit sin lösning allt närmare efterhand som de hämningar, för vilka spritbruket enligt Nexös mening är ett utflöde, elimineras av det sociala framåtskridandet; jag kan icke komma närmare in på det, men det kunde eljest ge anledning till diskussion om dansk eller svensk metod i bekämpandet av spritbruket. Av skildringen av fadern framgår det, att spriten frigjorde underkuvade goda krafter, sprängde hämningarna men slog över i nedbrytande och förnedrande gärningar; det är i regel goda och begåvade människor som bli offer för spriten, anser Nexö.

Martin Andersen Nexö kom till världen i ett av Köpenhamns allra värsta proletärkvarter, "rätt under guldkulan på Vår Frälsarekyrkans torn", i en bakgårdsväning. Hans mor brukade säga: "Det var verkligen en nått lägenhet, den hade bara det felet, att man fick inte vara i fred för råttorna." Nexö kommer ihåg en väldig brandmur, om vilken hans mor sade, att den stal solen, och han kunde inte förstå varför den inte då behöll det stulna, ty solen dök ju andra dagar upp igen på motsatta hållet. Då Nexö var ett par år gammal flyttade emellertid familjen ut på Österbro i bostadskarréerna "Läkareföreningens boningar" (som byggts under sken av filantropi men var ren spekulation i fattigdomen), och här blevo bostadsförhållandena något bättre, det var ända ute i utkanten av staden, nära hamnen och de stora slätterna mellan de stora landsvägarna mot Nordsjälland, där var mycket för barnen att erövra och tillfredsställa sin aptit på livet med. Men för Martin blev det inte så mycket tid över för detta, han fick tidigt göra nytta för födan och ville gärna, det värsta för honom var, att han på grund av sin svaghet och osäkerhet icke kunde göra så mycket nytta som han ville; "det kan han inte", "det duger han inte till" ljöd det så ofta och det gjorde honom ledsen och gav anledning till bekymmerfulla självrannsakningar. Då han började orientera sig, skaffa sig en överblick så att säga, fann han hur både ljuvligt och hemskt livet var. Den ena händelsen efter den andre förbluffade honom och kullkastade stadigt de begrepp han så mödosamt bildat sig, och när han såg sina egna önskningar bli uppfyllda för andra barn, blev han rent av självplågande i sina naiva försök att ernå detsamma. Så liten han var ville han locka sin far till att bli öm och kärleksfull, som han sett andra fäder vara mot sina barn. Gripande och tillika socialt åskådligt skildrar han t. ex. hur annorlunda familjelivet var för de på den tiden förhållandevis fåtaliga organiserade arbetarna än det han fick genomgå, att icke säga genomlida. "Det bodde några av detta slags folk i vårt kvarter också", skriver Nexö, "och i mitt stilla sinne avundades jag barnen. Vi kallade dem 'sjosjallistungar', men i verkligheten skulle vi gärna velat byta med dem. De voro bättre underhållna än vi, kände sig också överlägsna, fädernas självmedvetenhet tycktes ha smittat dem". Dessa arbetare sutto icke på krogen om kvällarna, de gingo direkt hem från arbetet, barnen gingo för att möta dem, och de kunde få rida hem på deras axlar. "Ett par gånger försökte jag möta far och uppleva något liknande", säger Nexö. "Men ack, jag hade ingen glädje av det." Fadern pryglade barnen i tid och otid. När han kom hem och befann sig i ett visst stadium av berusning fick han för sig att han skulle spela den stränge och rättskipande uppfostrarens

roll och så blev det i regel stryk. Hustrun blev ofta misshandlad. Men trots detta, trots det faktum, att Nexö säger sig aldrig ha lärt känna en kvinna som hans mor, ingen så god och så förunderligt klok som hon, ingen som kunde smila som hon, icke smeka som hon, och trots att fadern så ofta var hänsynslöst hutlös och nästan omöjligt kunde vara öm och faderligt smekande, säger han nu, att "antingen har den ene rätt i mitt medvetande eller den andre, och vanligtvis är det hon som får det. Men det kan också hända att jag måste ta parti för far... Intet är mera invecklat än att skipa rättvisa mellan dem... jag kan det helt enkelt inte". Men som barn försökte han flera gånger ställa fadern inför sitt eget samvetes domstol.

"Varför slår du mig?" frågade han en gång när han fick stryk. Fadern hade inget annat svar än just samma fråga: "Varför jag slår dig? Du frågar varför jag slår dig?" Och efter någon tvekan, efter "en saklig nick": "Jag fick stryk av min far. Stryk ska ni också ha."

Det finns många gripande detaljer i boken, symboliska episoder och upplevelser, och ett icke ringa antal typer äro mer eller mindre pregnant skildrade. Tidsförhållandena skisseras, tidsproblem dragas fram. Efter en lång arbetslöshetsperiod, under

vilken modern får försörja familjen och barnen hjälpa till så gott de kunna, hänvänder fadern sig trots hustruns protester till fattigvården, hellre denna smäleik än låta sig försörjas av hustrun och barnen. Att han många gånger supit upp hela veckolönen och låtit familjen klara sig så gott den kunde, eller att han reste till andra orter och arbetade och "glömde att skicka hem pengar", det gjorde visserligen hans samvete sjukligt och ondskefullt, men att sitta hemma och bli försörjd, det kunde han icke, då hellre det eljest värsta av allt: fattighjälp. Men i stället för att ge honom sådan erbjöd vederbörande myndighet honom fri resa för honom, hans familj och bohag till Bornholm, och några kronor till. Det gick han in på. Där skulle det nog gå bättre. Det trodde både han själv, hustrun och barnen, och bättre i flera avseenden blev det nog, det kan visst sättas i fråga om han icke gått under helt och hållet inom kort, ifall han stannat i Köpenhamn. På Bornholm var kampen för tillvaron mer i enlighet med hans natur; bättre blev det som sagt, men bra blev det icke. Likväl skulle Nexö absolut icke velat byta den barndom och ungdom som han fick genomleva på Bornholm med någon annan, t. o. m. den dystra barndomen i Köpenhamn säger han sig icke vilja byta bort. Oscar HEDBERG

Fabian Månsson

skriver:

»Det prov på Postum, som blivit oss tillsänt, har prövats och befunnits vara en lämplig dryck då man vill undvika obehag av kaffebruk och icke tycker om te. Det synes hava teets egenskaper och något av kaffets smak.»

Fabian Månsson

Drick också Ni och njut

POSTUM

den härliga varma drycken.

Tillrett av utsökt vete och en aning rörsocker, innehåller Postum endast hälsosamma beståndsdelar och är således fritt från koffein, garvsyra och cikoria. Och Postum är en billig dryck, endast ca 2 öre pr kopp. Finnes hos Er handlande i burkar om ca 75 och 150 kaffekoppar.

Fru Salomonsson, Finnboda. Medlem av Nackaklubben. 70 år.

Hulda Nyman, Linköping, blev på sin 70-årsdag varmt hyllad av släkt, vänner, kamrater inom kvinnoklubben samt socialdemokratiska stadsfullmäktige-gruppen och arbetarkommunen m. fl. korporationer.

Hulda Nyman har varit med i Linköpings kvinnoklubb i 25 år. Hon var alltså med och startade den. Att hon varit livligt intresserad behöver knappast särskilt nämnas. Hon är fortfarande glad åt sin klubb allra helst nu när den fått ny vind i seglen.

Någon dag senare anordnade jubilarer ett angenämt samkväm för kvinnoklubben för vilket vi härmed framför vårt allra hjärtligaste tack samtidigt som vi önska att Hulda Nyman får vara kvar hos oss och verka ännu många år framåt. Än en gång, en honnör för vår högt värderade kamrat.

Maja STARK

Nya semesterhemsplaner.

Kronobergs socialdemokratiska kvinnodistrikt har haft årskonferens i Växiö Folkets hus. Distriktet omfattar 5 klubbar med inalles 114 medlemmar. V. U. och revisorer omvaldes enhälligt. Emma Löfvist är alltså fortfarande ordförande, Ingeborg Petersson sekreterare och Klara Ehn kassör.

Konferensen beslöt att bilda en semesterfond för ett blivande sommarhem för arbetarkvinnor. Som en första grundplåt anslags 100 kr. från distriktet.

Vid det i samband med konferensen anordnade kamratmötet talade Agnes Söderqvist om folkpensionering och fattigvård.

Nyköpings socialdemokratiska kvinnoklubb har högtidligt sin 25-åriga tillvaro med ett enkelt samkvämsmöte i Folkets hus. Lokalen var dagen till ära dekorerad med blommor och grönt. Till mötet var Oxelösunds socialdemokratiska kvinnoklubb inbjuden. Den jubilerande klubbens ordförande, fru Greta Hall, föredrog en berättelse över de 25 årens verksamhet, varav framgick att Nyköpingsklubben varit nyttig och framgångsrik på många sätt. Bl. a. var det Nyköpingsklubben som på sin tid motionerade om att kvinnoklubbarna skulle sammanföras i ett riksförbund. På kvinnoklubbens initiativ har Nyköping försetts med en särskild förlossningsavdelning på lasarettet samt hemsyster till hjälp för de mindre bemedlade hemmen. Ett klubbens tack uttalades till de äldsta medlemmarna för deras uppoffrande arbete under första åren. Dessutom förekom musik och tesupé och därvid sjöngs en för tillfället författad bordsvisa. Vid mötet diskuterades även frågan om ungdomsarbetslösheten och militärvärningen. Klubben beslutade att föra sina synpunkter vidare till socialdemokratiska kvinnoförbundet för eventuell vidare utredning.

Kalmarlänkretsen har även hållit årskonferens. V. U. förlades för det kommande verksamhetsåret till Ankarsrum. Ledamöter i utskottet blevo Ingrid Eriksson, Hedvig Svennberg och Asta Petersson, Ankarsrum. Övriga styrelseledamöter fru Persson, Västervik, och fru Astrid Petersson, Oskarshamn. Revisorer fruarna Karlsson och Melin, Ankarsrum.

Entusiastiska semesterfirare.

Numera finns det många sätt att tillbringa en semestervecka på. Ett av de bästa är säkert att deltaga uti en av A. B. F:s sommarkurser. Och det allra bästa den som anordnas vid Vaddö folkhögskola. Den erfarenheten gjorde åtminstone en grupp kvinnoklubbister under midsommarveckan. Redan från första stund hade såväl vi som övriga kursdeltagare känslan av att här hörde vi hemma, här hade vi kamrater och vänner. Rektor Mattson med fru äro människor med den sällsynta förmågan att få folk att trivas med varandra.

Under sång förflöt en angenäm och lärorik vecka. Även om vädrets makter icke voro oss nådiga alla dagar så möttes de ändå av "Hallå, dig ropar solens sken". Inte ens det suraste väder orkar hålla stånd inför en dylik samlad optimism, och till sist strålade solen över Vaddö.

Den andliga kosthållningen var av prima kvalitet. Rektor Mattson fick oss redan efter första föreläsningen med på att "Befolkningsfrågan" är ett av de mest intressanta spörsmål man kan syssla med. Säkerstgjorde många av kursdeltagarna det tysta löftet att till vintern göra närmare bekantskap med detta problem.

Att A. B. F. är en synnerligen förnämlig institution det visste vi nog förut. Men folkskollärare Östlund gjorde institutionen levande, det blev människor bakom siffrorna, levande arbetande människor. Rapporterna bli säkert utmärkta inom länet i fortsättningen, herr Östlund!

Nationalekonomi! Ja. Vem har inte i full förtvivlan sökt reda upp de krångliga begreppen och de konstiga termerna. Och misslyckats! Låt red. Lundberg taga hand om en bristfällig uppfostran på de punkterna. Blir man ändå inte klokare, då är fallet hopplöst.

Den andliga kosthållningen var som sagt ypperlig, men det var även den lekamliga. Fru Mattssons kök är en allvarlig fara för den moderna slanka linjen.

En underbar semestervecka, där inte ens en strålände soluppgång fattades midsomrardagen. Om rektor Mattson också dirigerar soluppgång har vi oss inte bekant. Nog såg det misstänkt ut! Så det är ganska gott hopp att även kommande deltagare uti sommarkurserna få njuta av samma storslagna skådespel.

En underbar semestervecka, som långt in i höstens och vinterns kulna dagar skänker oss minnen av det slag som gör dagarna mindre grå, och det tunga arbetet lättare.

Elsa HANSSON

Deltagare i sommarkursen vid Vaddö folkhögskola.

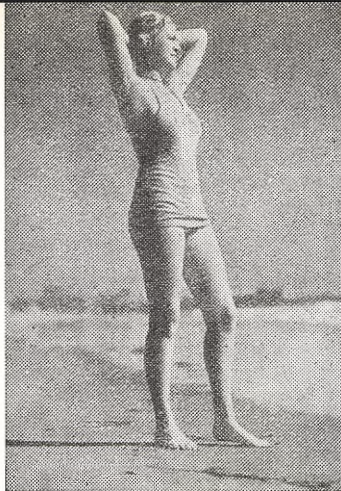
NÄR NI NÄSTA GÅNG HAR TVÄTT

Begär demonstration, ring Ö. 7328 eller Ö. 5032!

låt då tvättapparaten

LAVATOR

sköta om den

kinetakursen i rörelsekonst utarbetad av Jeanna Falk och Viola W. Markelius Lektion 5

Vi börja med ett par benstärkande övningar, vilka utföras utan rytm.

Rörelse 26. Bensträckning med stöd av handen.

Utgångsställning: Stå på ett ben och stöd er lätt i väggen med en hand.

a) Lyft det yttre benet **rakt framåt** så högt ni kan. Underbenet hänger rakt ned, liksom i rör. 5! Fatta med den lediga handen ett stadigt grepp under det höjda lårbenet. Greppet fattas utifrån.

Räta sedan på knäet, så att underbenet sträcks rakt framåt **utan att lårbenet sänks**.

Sträck och sänk underbenet minst 8 gånger, ju långsammare dess bättre!

b) **Samma rörelse**, men knäet pekar nu **rakt utåt sidan** och handen fattar inifrån. Kom ihåg att foten skall vara rakt under knäet i böjningen och att knäet inte får vridas framåt!

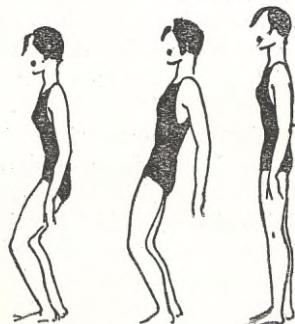
Öva båda benen lika mycket! Spänn av och skaka loss efteråt!

Det finns få hållningsfel som kunna vanställa en kropp så som felaktig ställning av höftpartiet och sätet.

Vi gå nu över till en serie rörelser, som skola väcka er känsla för denna sak.

Rörelserna utföras till "grundrytm 2", först långsammare, sedan ett rörelsemoment på varje tid.

Rörelse 27. Knäböjning med bäckenrörelse.

Mom. 1. 2. 3.

a) Inledningsövning.

Utgångsställning: Fötterna isär. Rak överkropp och armarna nedhängande.

Moment 1. **Böj knäna** till halv höjd! (Överkroppen fortfarande lodrät.)

Moment 2. **Skjut fram bäckenet** med spänning i sätet! Skuldrorna bibehålla sin plats; kroppen rätas ut och bildar en rak linje snett bakåt med enda böjningen i knäleden.

Moment 3. **Räta ut knäna** med bibehållen bäckenställning, så att kroppen kommer lodrätt. **I detta moment har kroppen, om rör, utföres riktigt, rätt hållning.**

Öva tills ni känner er säker och helt naturligt kan gå över till

b) den fullständiga rörelsen.

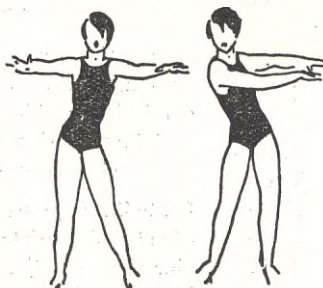
Bind samman de tre rörelsemomenten till en sammanhängande cirkelrörelse, där bäckenet kommer att beskriva en cirkel framåt — nedåt — bakåt. Minst 8 gånger.

c) med ryggböjning bakåt.

Samma rörelse **förstoras** genom djupare knäböjningar.

I moment 2 tillägges ryggböjning bakåt. Släpp av huvudet och axlarna! Armar och händer falla avspända bakåt.

Rörelse 28. Höfttänjning åt sidorna.

Rör. 28 a. Rör. 28 c.

Utgångsställning: Fötterna en smula isär. Sätet väl inskjutet under kroppen och indragen mage. Sträckta knän! Lång i kroppen! Armarna vågräta, lätt böjda.

a) Skjut ut höften åt ena sidan. Känn att höftbenet pressas ut rakt utanför stödjebenet **utan någon som helst vridning av höfterna**. Överkroppen hålles absolut stilla med armarna på sin plats. (Kontrollera att armarna inte vagga åt sidorna genom att ta ögonmärke och jämföra dem med en vågrät linje i rummet, en fönsterkarm el. dyl.!) (Se bilden!)

Upprepa i takt med musiken:

1. Långsamt åt höger!
2. Långsamt rakt över åt vänster! Minst 8 gånger.

b) Gör detsamma, men **med liten knäböjning och tyngdöverflyttning**. Var gång höften skjutes ut, åt ena sidan, flyttar ni över kroppstyngden åt samma håll.

Tyngdöverföringen sker med böjda knän. När höften kommit till sitt yttersta läge sträckas knäna.

c) Rörelsen kombineras med armföring.

Utgångsställning: Fötterna som nyss! Armarna hållas ut, lätt böjda, vågräta och i axelhöjd **åt samma sida**.

Medan ni utför föregående rörelse (rörelse 28 b) för ni armarna långsamt och glidande från ena sidan till den andra. Armarna följa hela tiden med åt samma sida som kroppstyngden flyttas. (Se bilden!)

d) Förstora föregående rörelse och pressa ut hela sidan, när höften skjutes ut.

An m: Genom att, en aning efter varandra, först knäet böjs, sedan höften skjutes ut, därpå sidan pressas ut och till sist armen lyfts upp en aning av farten, uppstår en vågrörelse i hela kroppen.

Spänn av: först i benen, sedan överkroppen som ni förut lärt er!

Repetera föregående lektioner och extra-övningar, om ni fått några sådana. Glöm inte bort djupandningen i frisk luft, avrivningen och frotteringen!

Gamla elever få frågeformulären skickade direkt hem till sig. Nya elever kunna direkt från redaktionen rekvidrera Morgonbris fr. o. m. julinumret, i vilket första kinetalektionen började. I dessa nummer ingå även blanketter för anmälan, beställning av grammofonplatta m. m.

Smörgåsbrödet

UPLANDSKUBBEN

har vunnit ständigt ökad efterfrågan på grund av sina förträffliga egenskaper. Hälsosamt, näringsrikt och hållbart bevarar det sin goda smak till sista skivan.

UPLANDSKUBBEN A.-B.
Stockholm • Tel. 756 56, 750 90

Obs! Undvik efterapningar —

begär Uplandskubben.

En ny kvinnokår (forts. från sid. 11.)

ket emot går han ut och "dränker sorger-na i brännvin". För svag att ta itu med svårigheterna blir han till ytterligare börda för den arbetsamma hustrun. En andra son är med i ett gäng pojkar på strät-rövarfärd i stadens gator, blir dragen inför domstol och villkorligt dömd för snatteri. Sådan var ungefär situationen, när modern flydde in i en manisk psykos. Fadern besökte socialarbetaren på sjukhuset och visade sig villig att säga ja och amen till allting, tacksam att få hjälp, ty han såg då ingen utväg. Socialarbetaren gick emellertid från första stund in för att meddela mannen känslan av att här var det han, som skulle bestämma och ta initiativ. Socialarbetaren arbetade med honom ej för honom.

Det föreföll som om det skulle bli nödvändigt att sända ut äldste sonen i arbete, men så stora karlen han var grät han över att hans tidigare planer om fortsatta studier grusats av situationen. Här var fara för att en livskraft skulle stäckas genom att ynglingen skulle tvingas in på en bana, där han ej skulle förmå att anpassa sig. Det blev för socialarbetaren att vidtaga förebyggande åtgärder. Pojken sattes i skolan och fick stipendium. Fadern, som förut alltid låtit hustrun ta hand om alla avgörande situationer, ordnade själv med stipendieansökan och övriga papper, när han såg att socialarbetaren liksom väntade detta. Vidare skaffade han sig med iver arbete. De yngre barnen placerades i barnkrubba, varifrån de troget hämtades varje kväll av fadern och äldste brodern. Familjeförhållandena redde upp sig för-

underligt väl, så att alla parter blevo nöjda, inte minst fadern, som lärde känna ansvar och finna ut att han kunde bära det. Han hade sin tid så fylld att det ej blev tillfälle att gå på krogen. Detta att fadern uppskattade ansvaret för familjen var, vad som behövdes i denna lilla grupp och det goda resultatet tyder också på att socialarbetaren satt in på rätt punkt i situationen. Hon hade antagit fadern som en ansvarig person och förmodligen därigenom gett honom både livsmod och själv-uppskattning.

Fröken Colliander berättar vidare om särskild föräldrautbildning, om hur föräldrar och barn successivt skiljas från varandra, så att föräldrarna med jämnmot kunna se barnen i sjutton-, adertonårsåldern gå sin egen väg, ja, t. o. m. återfinna varandra i en innerligare gemenskap. I Amerika arbeta även rådfrågningsbyråer vid skolorna, där den psykoanalytiska metoden tillämpas i stor utsträckning. Vår resenär säger sig ha lärt så mycket, att hon nu betraktar varje barn, vilket här räknas till skyddshemsklientelet, som problembarn. I New York var hon i tillfälle att närvara vid de i Child Guidance clinic varje vecka återkommande konferenserna om fall av problembarn. I dessa konferenser deltog anstaltens chef, en psykiatriker, en psykologist (finns ej i Sverige) socialarbetare och pedagoger. Det angenäma var att läkaren inte intog någon suverän ställning utan alla voro jämställda i det gemensamma provandet av fallen. Fröken Colliander är förresten synnerligen entusiastisk över amerikanerna sådana hon mötte dem. De voro mänskliga i sitt sätt att ta på ifrågavarande problem. I skolan blev det inte så mycket pluggande av lagar och förordningar, men levande, instruktiva, helt enkelt underbara föreläsningar och spännande debatter. "Vi voro" — berättar hon — "till att börja med bortåt ett åttiotal elever, men efterhand lämnade c:a tio skolan. De två första månaderna hade fällt utslaget. De passade inte för de uppgifter utbildningen avsåg. "Bäst att gå härifrån i tid. Vi skall visa er en bana, som bättre lämpar sig för er begåvning", upplyste skolans led-

Varje avlöningsdag
en insättning på
sparbanksboken.

**Post-
sparbanken**

Banken som alla nå.

ning utan vidare krus. Över huvud taget var det synnerligen välgörande med att allt var så naturligt och informellt. Här behövde man inte tappa koncepterna vid uppvaktning hos någon byrådirektör, ty här placerades man inte på något respektingivande avstånd från högst densamma skrivbord, utan här möttes rätt och slätt två människor, som hade att ordna om gemensamma intressen."

Fröken Colliander är mer än välförsedd

20%

billigare än
det utländska
är nu 1/3 burk.

**EKSTRÖMS
JÄSTMJÖL**

med nyhetsmaterial och som hon troligen snart är placerad på en för Sverige splitterny social uppgift, torde det inte dröja länge förrän vi få se hennes kunskaper från världens största industricentra praktiskt omsatta på Stockholms vidsträckt sociala verksamhetsfält, där om det också inte finns negrer och kinesiska opiumhålur likväl väntar tillräckligt påfrestande livsproblem. —j.

Skogens ättika

finner genom sin milda och goda smak
allt flera vänner

i svenska hem

SKOGENS KOLAKTIEBOLAG, BOLLNÄS.

**Den idealiska
hjälpredan**

för oerfarna husmödrar i småhushåll och självförsörjande är

**Kokbok för
nybörjare**

av Wisp.

Kr. 4:25.

Wahlström & Widstrand

B L I V M E D L E M

av Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund!

På omkring 300 platser i landet har förbundet avdelningar.

Närmare upplysningar för vinnande av medlemskap erhålles å förbundets expedition, Västmannagat. 2, n. b., Stockholm. Tel. 188 86.

Ordf. fru Signe Vessman besvarar skriftliga förfrågningar.

KLUBBARNAS MÅNADSMÖTEN STOCKHOLM

KVINNODISTRIKTET: Ordf. och korresp. fru Agda Östlund, Dalagatan 59. Tel. 38 44 62. Kassör: Valborg Ljungkvist, Karlbergsvägen 73.

ALLMÄNNA SOCIALDEMOKRATISKA: Första torsdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Västmannagatan 1, 1 tr. Ordf. fröken Greta Agerby, Vanadisvägen 22 B. Tel. 813 35.

SÖDRA: 2:dra torsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Kocksgatan 24, sal C, i. p. g. n. b. Ordf. fru Gulli Bergman, Upplandsgatan 47, Stockholm. Tel. V. 2104.

KUNGS HOLMEN: 2:dra fredagen kl. 7.30 e. m. Ordf. fru Vilma Iskull, Lindhagensgatan 69. Tel. Kh. 6790.

VASASTADEN: 1:sta onsdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: församlingssalen Västmannagatan 63. Ordf. fru Hanna Lundin, Stora Ängby. Tel. Bromma kyrka 105.

S:T GÖRAN: 3:dje onsdagen kl. 7.30 e. m. Ordf. fru Jenny Larson, Arbetaregatan 21. Tel. Kungsh. 47 55.

SÖDRA FÖRSTÄDERNA: 3:dje onsdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Liljeholmens församlingshus. Ordf. fru Sigrd Lundin, Gröndal. Tel. Gröndal 116 före kl. 11 f. m.

ENSKEDE: 1:sta måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets Hus, Källvägen. Ordf. fru Anna Larsson, Mittelvägen 8, Enskede. Tel. 183.

HEMBITRÄDESFÖRENINGEN: 1:sta torsdagen (utom juni, juli och augusti). Lokal: Studiehernet, Bryggaregatan 12 b.

STOCKHOLMS LÄN:

KVINNODISTRIKTET: Adr.: Ordf. Sara Andersson, Igelboda, Saltsjö-Duvnäs. Tel. Ektorp 18. Kassör fru Gerda Bergstrand, Bromsten. Tel. Bromsten 146.

BROMSTEN: Första tisdagen kl. 7.30 e. m. i Municipalhuset. Ordf. Gerda Bergstrand, Bromsten. Tel. Bromsten 146.

DANDERYD: Första eller andra onsdagen. Lokal: Kyrkskolan. Ordf. fru Hilda Pettersson, Morkullan 14, Danderyd, kassör fru Ida Kvarnström, Klingsta.

DJURSHOLM: 2:dra onsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Föreningshuset. Ordf. fru Elsa Pettersson, Djursh. II. Tel. Dj. 1259.

DUVBO: 2:dra torsdagen kl. 7.30 e. m. Handelsföreningens lokal.

HÄSSELBY: 2:dra onsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus B-sal.

LIDINGÖ: 3:dje måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Torsvik och Skärsåtra omväxlande. Ordf. fru Anna Johansson, adr.: Sirius 3, 2 tr., Torsvik, Lidingö I. Tel. 667.

NACKA: 1:sta onsdagen kl. 7.30 e. m. Ordf. fru Annie Wallentheim, Skuru, Ektorp. Tel. Skuru 359.

NYNÄSHAMN: 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets Hus A-sal. Ordf. fru Elsa Eriksson, Centralgatan 68. Tel. 292.

SOLNA: 1:sta tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Huvudsta och Hagalunds Folkets Hus omväxlande. Ordf. fru Sigrd Svärd, Ulriksdal. Tel. Råstahem 48.

SPÅNGA: 1:sta torsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus. Ordf. fru Alma Herlin, Solhem, Spånga. Tel. 492.

SUNDBYBERG: 2:dra måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Nya Folkets Hus C-sal. Ordf. fru Tora Zetterström, Sturegat. 26 B. Tel. 933.

SÖDERTÄLJE: 3:dje tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets Hus. Ordf. fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel. 237.

TUREBERG: 2:dra måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Turebergs biograflokal. Ordf. fru Anna Ahlzen, Tureberg. Tel. 327.

VÄSBY: 2:dra tisdagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus. Ordf. fru Hulda Pettersson, Box 39, Uppl. Väsby. Tel. 217.

ESKILSTUNA: 1:sta onsdagen kl. 7 e. m., Lokal: Folkets Hus lilla sal.

GÖTEBORG:

SOC.-DEM. KVINNOKLUBB: 2:dra tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: ABF:s studiehem, Pusterviksgatan 15.

LUNDBY: 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. i Samarbetets lokal, Brämregården.

MAJORNA: 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Bangatan 24.

ÖSTRA: 3:dje tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Riddaregatan 4.

MALMÖ:

SOC.-DEM. KVINNOKLUBB: 1:sta torsdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets Hus, sal. 7. Ordf. och korresp. sekr. fru Mathilda Mårtensson, Jörgen Ankersgatan 8, Malmö.

ÖSTRA: 2:dra tisdagen kl. 7.30 e. m. å Stjärnans sällskapslokaler, Porslinsgatan 1. Ordf. och korresp. sekr. fru Mathilda Pettersson, Norregatan 5. Tel. 157 79.

NORRÖPPING: 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets Hus C-sal. Ordf. Elsa Johansson, Kommunistvägen 14. Tel. Ö. Eneby 88.

MJÖLBY: 3:dje måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus. Ordf. Hanna Nygren, Box 31, Mjölby.

SUNNERSTA: 1:sta måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Sunnersta skola. Ordf. Ida Lindholm, Box 547, Uppsala.

SAMARBETSKOMMITTÉNS FÖR FREDSPRÅGOR BIBLIOTEK OCH STUDIERUM, Lilla Nygatan 4, IV tr., Stockholm, hålles öppet för allmänheten: dagligen kl. 9-17 samt tisd. och torsd. kl. 19-21.

Damernas inre och yttre förnying, ny hy och rynkornas försvinnande, berättigade av olustkänslan utan operation eller tröttnande behandlingar uppnås vid användande av läkarevetenskapens senaste och uppscendeväckande

Mono-Hormon-preparatet

Dr. RICHARD WEISS

Hormonpreparatets

det mest effektiva medlet mot för tidigt Aldrande, osviktigt verksam mot neurasteni, hysteri och klimatoriska störningar.

Fullkomligt oskadligt och fri från biverkningar. Rekommenderas varmt av läkare-auktoriteter.

Säljes endast å apotek i originalförpackningar. Pris Kr. 4:75 pr glas om 40 tabletter. Kr. 8:75 pr glas om 100 tabletter. Tillskriv general-representanten:

Hormo-Farma,
Postbox 1178, Stockholm 16.

HORMO-FARMA, Postbox 1178, Sthlm 16.

Var god sänd omgående mot postförskott ..... st. glas med ..... tabletter.

Namn: .....

Adress: .....

Postadr.: .....

Mo

Fru Slinks omvändelse

heter en liten trevlig agitationssketch av Agnes Söderqvist, Västerås. Den propagerar friskt och sympatiskt för såväl kvinnoförbundet som Morgonbris samtidigt den ger en väl träffad bild från köket i ett arbetarhem en vardagsförmiddag, där tre husmödrar mött upp. Som de agerande endast äro tre går det lätt att uppföra den i vilken kvinnoklubb som helst, varför den anbefalles en och var av förbundets avdelningar.

Den kan rekvireras från förbundsexpeditionen mot ett pris av 1 krona plus postporto.

VASAGAT. 42 • Tel. 134 22.

**Kvinnans gissel —
obegränsad barnökning**

Barnbegränsning eller fosterfördrivning är titeln på en broschyr av Karin Adamsson, som behandlar motsättningen mellan sexuallivets och lagstiftarnas lagar. Litteratursats MB erhålles gratis mot insändande av 45 öre till vår sjukvårds- och skyddsmedelsaffär.

NILS ADAMSSON

JAKOBSGATAN 22 - STOCKHOLM

Militärhanddukar, 82 cm. långa

hellinne, fällade med hängare, nästan outslitliga. Kostat 10 kr. säljas till kr. 6,75 duss. 3 duss. fraktfritt.

OSKARSONS LAGER

Kungsgatan 70, Stockholm

En utmärkt god kaffeblandning till ett billigt pris är H. A. B. Delphins

“Gott Kaffe”

Försök det och Ni blir Nöjd.
3 kg. levereras fraktfritt.

H. A. B. DELPHIN, STOCKHOLM I

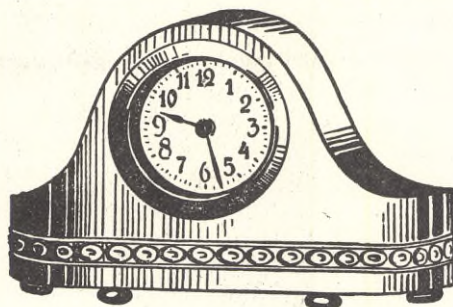
Sänd mot postförskott ..... kg. av Eder rostade kaffeblandning »Gott Kaffe» à kr. 3:40 pr kg.

Namn: .....

Titel: .....

Adress: ..... M.

Enastående billigt!

För att få våra förstklassiga ur kända över hela Sverige, utförsälja vi ett större antal eleganta bordsur för endast **kr. 7:—** pr st. Bordsuret är utfört i mahognypolerad björk, med fyra runda fötter och stilfulla ut-

skärningar framtill. Det är försett med mässingsverk av bästa schweiziska fabrikat. Vi lämna 5 års garanti för god och säker gång. Garantisedel medföljer varje ur.

Inga penningar skola insändas i förskott. Insänd endast nedanstående kupong, så erhåller Ni genast Bordsuret. Belåtenhet garanteras.

Kupong till SVENSKA MAGASINET, MALMÖ.

Sänd mig genast 1 st. Bordsur à kr. 7:— enligt annonsen.

Namn: .....

Adress: .....

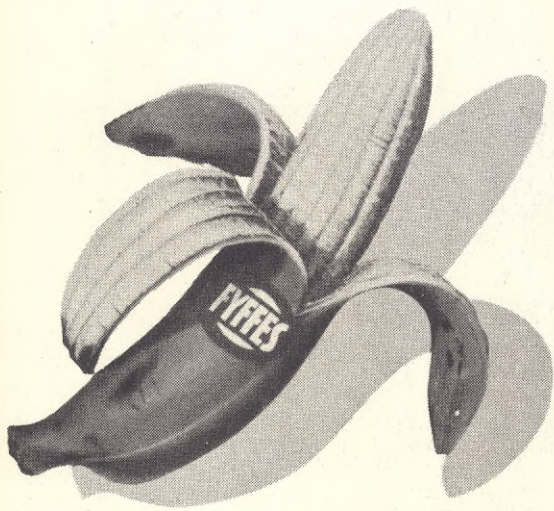
gör pengarna

dryga —

köp i

konsum

FYFFES
första fasta födan

FYFFES
är det bästa jag vet

är hela familjens frukt

Fyffes är den mest lättsmälta och därför minst tyngande föda Ni kan finna. Därför ger en Fyffes hälsa, vitalitet och gott humör. Barnen äta Fyffes utan att trugas, ty Fyffes är en läckerhet men en **nyttig läckerhet**. Se till att Ni alltid har Fyffes hemma.

FYFFES
bästa början på dagen

FYFFES
vidmakthåller vigören

passar lika
bra för

alla klasser, alla åldrar, alla tider.